

[17 - 19]

במקומו של ז'א. המלה
 אמת הוא: כי ביום הזה
 יכפר עליכם ויהי רצון
 ה' ויהי כן לא על
 זדונותיכם: בתעניות.
 על נשמים: ובמקומו.
 של ימים כל שנה
 שלוש פעמים יתקבל
 המזכירם: נעריהן
 ומתעניין וקורן במשנה
 גדולה ובמקומו הענין
 מקומו הענין ומשפחה
 ומן אלה כהן מוסף
 ומשקן הכי קאמר
 הכהן ששאל את
 כפיהם כל זמן שהתפלל
 ואפי' במנהג לפי
 ששלה הפרקים הללו
 נענינו ין ואין שנתה
 נמנהגה אלא שאל ימות
 השנה אין נשאלן כפי
 נמנהג יום מהם
 ארבעה יום: מהם

לאחר שאכל ושתה דלא סמוך לאכילה היא ותפלת ערבת שמה
 עליה ועוד מאי אע"פ וכי תעלה על דעתך שלא יתודה צוה"כ
 עלנו מפני שהתודה קודם יוה"כ והלא עיקר הירודי צוה"כ
 הוא. לפיכך פירשה ז"ל דה"ק מלות וידוי של ערב יוה"כ שצריך
 להתודות קודם שיכנס ליום
 נחמדה הוא עם חסדה סמוך ליום
 עלמנו כדי שלא יהא שהות לחטוא
 בין הירודי והיום אלא חסדו חכמים
 שמה מטרף דעמו נקטתה
 וימנעו שכרותו מן הירודי ולפיכך
 התמירו עליו להתודות קודם
 אכילה ואע"פ שהתודה קודם
 אכילה חוזר ומתודה במונה עם
 חשיבה סמוך ליום עלמנו שמה
 יארע דבר קלקלה של מטא
 נקטתה אצל וידוי של ערבת
 שהוא וידוי של יוה"כ עלמנו לא
 קמי דירודי מתודה הוא צוה"כ
 אלא קמי אע"פ שהתודה ערבת
 מתודה שחרית וכל היום שמה
 יארע לו דבר ענינה כל היום
 צוה"כ נקטתה עליל (במחנה ד"ה
 גרסין) והיא רחיה לדבריה מדמתיא
 נקטתה (פ"ד ה"ה) מלות וידוי
 ערב יוה"כ עם חשיבה אצל אמרו
 חכמים מתודה אדם קודם שיאכל
 וישתה שמה מטרף דעמו סמוך
 אכילה ושתיה ואע"פ שהתודה
 קודם שיאכל ושתה נריך שימדה
 לאחר אכילה ושתיה שמה יארע
 דבר קלקלה נקטתה ואע"פ
 שהתודה לאחר שאכל ושתה נריך
 שימדה ערבת ואע"פ שהתודה
 ערבת נריך שימדה שחרית ע"כ:

כ"ג צוה"כ ושמעה זו נפרק אמר להם
 הממונה היא שניה (ל): וכן בשמיר המשתלח הוא
 פשע ואח"כ טעמא: אלו הברדלים.
 פשע בני מרד כי: אז תפשה לבנה.
 מנדו ירשי לבנה במלך יהושע:
 חוזר ומתודה וכו'. נמתיא חס על
 זקון ממול לו אינו נריך לנקש שוב
 על השגגה: עשה להם ודונות
 בשגגות. וה"ק נושא עון ופשע
 נמתיא.

ופסק הרי"ף ז"ל כרענן מלמך
 רצה נר שמואל אמר רב
 הלכה כדברי חכמים וכן פסק
 הרמב"ם ז"ל בפרק רביעי מהלכות
 עבודת יוה"כ (ה"א). אצל הרי"ף
 חזן גיאת ז"ל (הלכות יוה"כ פ"ג ס"ג)
 פסק כרבי מאיר מלמתינין החס
 בפרק אחר להם הממונה (ל):
 ההוא דנחית קמיה דרבנן ע"ד
 כרבי מאיר א"ל שנתק רבנן וענדת
 כרבי מאיר א"ל אלא כרבי מאיר
 ס"ל כדכתיב נפקתה דלוריתיה
 ההוא דנחית קמיה דרבנן ע"ד
 ש"מ דהלכתה כוופיה. והמנהג
 אלטו כדברי הרי"ף ז"ל וה"ק
 משנה מלמתינין גמ' (ס"ג) עליה
 דרשה נר שמואל אמר רב הלכה
 כדברי חכמים ומתמיהין פשיטא
 ונפרקין נמי הכי מוכחא דלמתינין
 כי מטא שיתא דלצורה לאצל
 מטאנו ולמתינין נמי ל"ש אלא דלא
 אמר אצל טעמא וכו' כר"מ אצל
 עירנו מייבני ליה.

ומהא ועודא דההוא דנחית
 קמיה דרבנן וענדת כרבי
 מאיר כלומר כשהיו וידוי של
 כ"ג דעליה קיימין" שמעינ מינה
 שמהגן היה להוכיח ולומר סדר
 עשדמו של כ"ג צוה"כ וה"ק
 מוכח בפרק הילולא לו דלמתינין
 החס (ל): ההוא דנחית קמיה
 דרבנן אמר לא והיחו על כן שני
 שצחילו וטל דס הפך והיחו דס
 בשמיר א"ל חלה כרענן ומלה כרבי
 יהודה אימא היום דס השמיר ונטל
 דס הפך:

תנן התם. צפ' נחלה דתענית
 (ל): בשלשה פרקים
 בשנה בהמים נושאין את כפיהם
 ארבע פעמים ביום וכו':
 בתעניות. של נשמים: ובמקומו.
 ארבעה ימים שכל שנה ששמי
 משמר ישראל ממכסין נעריהם
 וממטעס וקורין נמטעס כנלשים
 כדלמתינין נמטעס טעניס (ס"ג)
 והסס מקשה ומענינו ומעמדות מי
 אימ כהן מוסף ומשני הכי קאמר
 כהנים נשאלן כפיהם ככל זמן
 שמתפללין יש מןן "שמשאלין"
 ארבע פעמים ביום שחרית ומוסף
 ומנחה ועעילה.

רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'

פי שהתודה ערבית יתודה שחרית ויתודה
 במוסף ובמנחה ובנעילה "והיכן אומרה
 יחיד אבר תפלתו ושליה צבור אומרה
 באמצע מאי אומר רב אמר אתה יודע רוי
 עולם ושמואל אמר אתה יודע בעמקין של
 לב (ר"ד) לוי"ט אמר בתורחך כתוב לאמר
 (ויקרא טו, ל) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר
 אתכם וגו' ר' יוחנן אמר רבון העולמים רב
 יהודה אמר ר' יוחנן עונותינו רבו" מלמנות
 ואשמותינו עצמו מספר רב המנונה אמר
 אלהי עד שלא נוצרתי איני כדאי ועכשיו
 שנוצרתי כאלו לא נוצרתי עפר אני בחיי
 ק"ו במותי הרי אני לפניך ככלי מלא
 בושה וכלימה יהי רצון מלפניך * שלא
 אחזא וכו' ואמר רב"ה המדוי"ט לא שנו אלא
 דלא אמר אבל האנו אבל אי אמר אבל
 האנו לא צריך ואמר בר המדוי"ט הוה
 קאימנא קמיה דמר שמואל והוה יתיב כי
 כמא שליחא דצבורא לאבל האנו קם
 אכרעיה אמינא שי"מ עיקר וידוי האי
 הוא: (לז) ת"ד כיצד מתודה אומר עויתי
 פשעתי הטאתי וכן בשמיר המשתלח הוא
 אומר (שם טו, כא) והתודה עליו את כל
 עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל
 האמת וכן במשה "אומר (שמות לז, ז)
 נושא עון ועובר על פשע" וחמאה דברי
 רבי מאיר וחכמים אומרים עונות אלו
 הזדונות וכן הוא אומר (במדבר טו, לא) הכרת
 חכרת הנפש ההיא עונה בה פשעים אלו
 המרדדים וכן הוא אומר (מלכים ב' ג, ז) מלך
 מואב פשע בי ואומר (שם ט, כב) אז תפשע
 לבנה בעת ההיא הטאים אלו השגגות וכן
 הוא אומר (ויקרא ה, ב) נפש כי תחמא
 בשגגה וכי מאחר שהתודה על הזדונות
 ועל המרדדים "חוזר ומתודה על השגגות
 *אלא אומר אנא השם * הטאתי עויתי
 פשעתי וכן ברוד הוא אומר (תהלים קז, ז)
 האנו עם אבותינו העוינו והרשענו וכן
 בשלמה הוא אומר (מלכים א' ה, טו) האנו
 והעוינו והרשענו וכן בדניאל הוא אומר
 (דניאל ח, ה) האנו ועוינו והרשענו ומרדנו
 אבל מהו שאמר משה נושא עון ועובר על
 פשע" וחמאה אמר משה לפני הקב"ה
 רבונו של עולם בשעה שהחמאים ישראל
 ועושוין תשובה עשה להן ודונות כשגגות
 אמר רב יהודה" אמר רב הלכה
 כחכמים: (יח) * "תנן התם בשלשה פרקים
 בשנה הכהנים נושאין את כפיהם ארבע
 פעמים ביום בשחרית במוסף במנחה
 ובנעילה שערים בתעניות ובמעמדות וביום

הוא יודע וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'

הוא יודע וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'

שלישי הברורים

א וטור סי' תרין
 ובתעניות הירודי
 כתר רב ענינה היום
 בא"י האל המלך טעם
 יולד"ט (כ"ג ד"ה חסד)
 יולד"ט חסד הוא גורם
 ונקמה אומרים כל
 מקום שזקוק לצדק חס
 כה לחיים חרות וכו'
 נמתיא חסדו שישל
 לחסדו חס כן ק' הלכה
 וכל מידו ילכונו י'
 כה חסדו ונכפיד
 אין חוסין ומטעם של
 לפתוח חסדו וכו'
 (לגנא דרעוואחא)
 ב ויהי פסק הלכות
 נדונות (מלכות י"ב)
 מה קמ' ורב פלוג'
 (טעם רי"ן גילת חסדו ימי
 סג) ור"ס (יחיא ל')
 כרענו וכו' רבינו
 כרענו. ורב פלוג' (מט)
 רי"ן גילת חסדו וכו'
 גילת חסדו וכו' וכו'
 (מלכות י"ב ק"ג) חסדו
 מרב מאיר:
 לשון ריב"ז

הוא יודע וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'

הוא יודע וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'
 רבי יוסי וכו' וכו' ר' יהודה וכו' וכו'

שני לוחות הברית

המנוקד והמפואר

מסכתות

מסכת חולין

מסכת שבת

מסכת פסחים

מסכת שמיניות

מסכת תענית

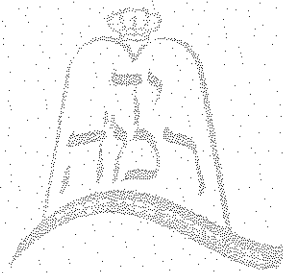
מסכת ראש השנה

מסכת יומא

מסכת סוכה

מסכת תמיד

מסכת מגילה

אוצר החכמה

אמרות טהורות, מפנינים יקרות, חבור על שתי תורות,
בכתב ובפה מסיני מסורות, ערוכות וסדורות, מהגבור בגבורות,
איש אלהי בוצינא קדישא מרא דארעא דישראל,
החכם השלם בכל מדות והכמות גלויות וסתומות,
הגאון אשר שפעת יפעת אור תורתו,
זרה בכל התפוצה, מקצה אל קצה,
כבוד מוהר"ר ישעיה במוהר"ר אברהם הלוי זצ"ל
ממשפחת הורוויץ, הספון וטמון
במנוחתו בארעא קדישא
ונשמתו בגני מרומים תחת כורסיה דעתיקא קדישא

מהדורה מחודשת מפוארת ומושלמת כלולה במעלות:
מנוקדת, תיקוני שגיאות ושיבושים, פיסוק מלא,
תרגום מאמרי הזוה"ק, מלואים והשלמות,
הערות וביאורים, פיענח ראשי תיבות, תוכן הענינים מראה מקומות וצינונים,
קונטרס מפתחות, ועוד מעלות רבות כאשר עיניכם תחוינה מישרים

במהדורה הנוכחית (תשע"ח)
נוספו הרבה הערות חדשות,
נוסף להערות שהוספו למהדורת תשע"ה - תשע"ו
ומופיעים בסוף כרך א'

נערך ונסדר מחדש בעהש"ת ע"י

מאיר כ"ץ

מפעל השל"ח השלם - מכון "יד רמה"
חיפה

שנת שני לוחות הברית (תשע"ח) לפ"ק

4

כסף וזהב שהרבית לכןסת ישראל עד שאמרו די, גרם להם שיעשו אלהי זהב. והרי"ף (ה:), והרא"ש (שם סי' י"ו) פסקו הלכה פרבי עקיבא¹¹, דהא הלכה פרבי עקיבא מחברו (עירובין מו ב). וכן הסכים בית יוסף בטור ארח חיים סימן תר"ז, והולך לסברתו דהגיל לפסק פתרי משלשה גדולי ההוראה, דהיגו הרי"ף והרמב"ם והרא"ש. אבל הרמב"ם פסק (הלי' חשובה פ"ב ה"ג) פרבי יהודה בן בבא. מפל מקום כתב הבית יוסף, דיש להרמב"ם ראיה ברורה דהלכה פרבי יהודה בן בבא, דמוכח שם, דרב יהודה אמר רב סבירא ליה פרבי יהודה בן בבא. ועוד הביא הבית יוסף ראיה מדאפליגו תנאי (יומא שם) בעברות שהתורה בהם ביום הפפורים שעבר, אם חוזר ומתודה עליהם ביום הפפורים, מפלל דמתודה עליהם בפרטיות. ובאמת, הראיות שהביא הבית יוסף הם ראיות חזקות. ואף שלענין פסק הלכה, הסכים הבית יוסף עם הרי"ף והרא"ש, מפל מקום כתב וזה לשונו: מפל מקום נראה שאם רצה לפרט החטא הרשות בידו, דרבי עקיבא לא אסר לפרט החטא, ולא בא אלא לומר שהוא יותר מאשר - מי שאינו מפרט חטאיו. ועוד, דאפשר דלא אמר רבי עקיבא אלא במפרט אותם בקול רם, אבל בלחש שפיר דמי למפרט, כדי שיתבייש יותר, ואפתי כסוי חטאה הוא, כיון דאינו נשמע לבני אדם. והכי מוכח, מדמשני כאן בחטא מפרסם כו', דבמתודה לפני בני אדם בקול רם מירי. דאי בלחש, פי אינו מפרסם מאי הוי, הא אף על פי דמפרט אפתי מכסה הוא. ובהכי ניתא מה שפכת רבנו בסמוך בשם הרא"ש, שהעברות שהתודה עליהם ביום הפפורים

(בראשית לב, כא). ומחילה לעון, פי שם נשאר שום רשם. וסליחה שהיא אריכות אף¹², לפושעים הם המורדים¹³, פי עליהם יום הפפורים תולה. חזו מאן גבירא רבה קא מסהיד עליה דגבירא רבה ו"ל, וטעמו בצפיחית בדבש, עכ"ל (עמק ברכה).

76 כה. קבלתי, פשמתודה, ישות עד שיתפקקו כל חליות שבשדרה¹⁴.

ולא ביום הפפורים בלבד, אלא אף כל ימי השנה פשמתודה, יעשה בן. וכבר נודע, מי שלא פרע במודים, אז שדרתו נעשית נחש (בבא קמא טו א). ומזה נותן השכל, פי המתודה על העברות, והם באים מצד זהמת הנחש¹⁵, והוא מודה ומתודה, יכרע עד שיתפקקו כל חליות שבשדרה, ואז, ושב ורפא לו. וכן רמז בספר נחמיה (ח, ט), דכתיב 'ויברך עזרא את ה' האלהים הגדול ויענו כל העם אמן אמן במעל ידיהם ויקדו וישתחוו לה' אפים ארצה'. אחר פתבי זה, מצאתי בן במהרי"ל בהלכות ליל יום פפור, וזה לשונו, מהרי"י סג"ל כשהיה מתודה, היה עומד בכפיפת הראש, בדרך שהיה שוחה באמרו מודים¹⁶.

כו. בפרק בתרא. דיומא (פו ב), אפליגו רבי יהודה בן בבא ורבי עקיבא. רבי יהודה בן בבא סבירא ליה, צריך לפרט החטא, שנאמר (שמות לב, לא) 'אנא חטא העם הזה חטאה גדלה ויעשו להם אלהי זהב'. רבי עקיבא אומר, [אין צריך, שנאמר] (תהלים לב, א) 'אשרי נשוי פשע כסוי חטאה'. אלא מהו שאמר משה ויעשו להם אלהי זהב, בדרבי ינאי, דאמר רבי ינאי, אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא,

יד רמ"ה

גה. והובאו דבריו במג"א סימן תרו סק"ד ובאליה רבה סק"ט ובמטה אפרים סעיף יא נראה שם באלף המגן סק"ח וקצה המטה סק"ן. וראה בשו"ע הרב סעיף ד' דנקט שטוב לעשות כן (ואי"ז מעכב) והביאו המשנה ברורה סק"י ובשעה"צ סק"ו.
 נו. הובא במחצית השקל שם. וראה מה שביאר בזה באלף המגן שם סק"ח בהגה"ה.
 נז. עיין בב"י סימן תרו איך מוכח מדברי הרי"ף והרא"ש דפסקו כר"ע.

נג. הנודע ביהודה שם השיג דארובה לשון 'מחילה' אין לו שום שורש בתורה מלבד 'יחל ישראל' שהוא מלשון מצפה ומיחל, וזהו לשון אריכות אף, ואילו לשון סליחה תרגם אונקלוס: שבוק (וא"כ סליחה מעליא טפי). וסיים: אבל כיון שהעיד השל"ה בשם רמ"א חלילה לי לחלוק עליו. עכ"ל. והאחרונים העירו עליו דבחגיגה דף י. מפורש 'הוא אינו מוחל אבל אחרין מוחלין לו' ומבואר דמחילה מוחק הדבר, ואינו לשון אריכות גרידא. ובענין הירושלמי שהובא שם, ראה להלן אות נח ובמה שכתבנו בהערה שם.
 נד. לכאורה צ"ל: לפושעים הם המורדים.

7

תקפת א... (ד"ר הרב...)

ועל תלמי' תארי ותמיהים... (ל"ה שנת...)

תקפה ברבח השופר... (ה' תשרי...)

תקפת א... (ל"ה שנת...)

תקפת א... (ל"ה שנת...)

תקפת א... (ל"ה שנת...)

תקפת א... (ל"ה שנת...)

תקפת א... (ל"ה שנת...)

תקפת א... (ל"ה שנת...)

תקפת א... (ל"ה שנת...)

שער השופר

ועל תלמי' תארי ותמיהים... (ל"ה שנת...)

תקפת א... (ל"ה שנת...)

תקפת א... (ל"ה שנת...)

תקפת א... (ל"ה שנת...)

תקפת א... (ל"ה שנת...)

תקפת א

תקפת א... (ל"ה שנת...)

תקפת א... (ל"ה שנת...)

שולח

תקפת א... (ל"ה שנת...)

תקפת א... (ל"ה שנת...)

מחזיק

תקפת א... (ל"ה שנת...)

תקפת א... (ל"ה שנת...)

ספר משנה ברורה

והוא פירוש יפה ומנופה על
שולחן ערוך אורח חיים

אשר חיבר הרב הגאון, רבן של כל בני הגולה

מו"ה יוסף קארו זצ"ל

עם חידושי דינים שהשמיט הגאון הנ"ל והמציאם

הגאון מו"ה משה איסרליש זצ"ל

עם נושאי כליהם הלא המה:

באר הגולה מהגאון מו"ה משה רבקש זצ"ל מוילנא

באר היטב מהרב המובהק מו"ה יהודא אשכנזי זצ"ל, דיין טיקטין

שערי תשובה מאת הגאון מו"ה חיים מרדכי מרגליות זצ"ל

וביאורי קראתיו בשם משנה ברורה, יען כי מתוכו מתברר דברי השולחן-ערוך, כל דין ודין בטעמו ונימוקו מגמרא ופוסקים, ולא יהיה כספר החתום. גם יקובץ בו כל הדינים וההלכות והביאורים המפורטים בספרי האחרונים מפרשי השולחן-ערוך המפורסמים (כמו מאליה רבה ופריימגדים וברכיי-וסף ומאמר-מרדכי ורבות כהנה), אשר היו הרבה מהם אחרי הבאר היטב ולא הובאו בשערי-תשובה כי אם מעט מזעיר באיזה מקומות. כל אלה חוברו פה, והכל בלשון צח וקל ובסדר נכון, בעזר השם:

גם תחת המשנה ברורה הנ"ל פתחתי שער רחב עם פרחים וציצים מצויינים, ושמו נאה לו שער הציון, כי בו יצויין על כל דיבור ודיבור לדעת מבטן מי יצאו הפנינים האלו:

כל אלה חברתי בעזר השם יתברך החונן לאדם דעת

ישראל מאיר ברכי אריה זאב הכהן זלה"ה, מעיר ראדין

כרך שישי

הוצאה חדשה באותיות מרובעות, פיענוח ראשי-תיבות והגהה מדוקדת

הוצאת ח. וגשל בע"מ ירושלים

שנת תשנ"ו לפ"ק

הלכות יום הכפורים סימן תרו

9

ד מוא דשמואל שם
ה ברייתא שם וכו' וכו'
אלעזר בן יעקב
רמב"ם כפרת ב
מלכות תשובה חסוד
בשם אביו הראש
הודקה ל סוד כיון
דאיכא מילונא
ודכותא ז שם בשם
מנהג אשכנז וכן סתם
הראש שם והכלכו

בקול רם או שליח-צבור כשחוד התפלה (ט) אין לפרט החטא. ומה שאומרים 'על חטא' בסדר אלף-בית לא מקרי פורט, הואיל והכל אומרים בשוה אינו אלא כנוסח התפלה (ד"ע): ג יצריך להתודות (ג) [ג] מעומד. ואפילו כי שמע ליה משליח-צבור (יא) והוא התודה כבר, צריך לעמוד: הגה ויחזור (ז) ויתודה עם השליח-צבור (ר"ן פ"ב ד"ה). ועיקר הוידוי הוא (יב) 'אבל אנחנו חטאנו' (טור): ד יעזינות שהתודה עליהם ביום-הכפורים שעבר ולא שינה עליהם, (יג) אפילו הכי יכול (יד) לחזור ולהתודות עליהם: ה (טו) בתפלת מנחה ערב יום-הכפורים (ס) (טז) 'אינו חותם בוידוי שאחריה: הגה ואין השליח-צבור מחזיר הוידוי במנחה, אלא מתפלל שמונה-עשרה כבשאר ימות השנה (טור ומרדכי). ואין אומרים 'אינו מלכנו' (ע"י סוף סימן תרד) וכל-שכן תחנון: ו' כל הקהל לוקים מלקות (ו) (יז) ארבעים אחר תפלת המנחה, (יח) שמתוך כך יתן אל לבו לשוב מעבירות

שערי תשובה

באר היטב

(ג) מעומד. וישחה כמו כמודים, שלי"ה. בע"ח יאמר בסדר ובגול בשגגה ודוק, וצריך אדם לבקש על הקל תחלה, ועמ"א. סדר הוידוי בעל חטאים עולה חטאת עולה-ויורד אשם ודאי ותלוי מכת מרדות מלקות ארבעים מיחה כרת מיתת בית-דין, מהרא"י. יאמר כפרה לחטאים וסליחה לעוונות ומחילה לפשעים, מנהגים ושלי"ה בשם רמ"א: (ד) ויתודה. ואין לדבר בשעת הוידוי, הגמ"י: (ס) אינו. ואחר אלהי עד שלא וכו' יאמר אלהי נצור לשוני וכו', ד"מ: (י) ארבעים.

הטיל עליו הכתוב, ודקא בעניא דקרנן, הא לא"ה אסור לפרסם כדמוכח מסוטה ה' ת, ומכאן תשובה שאסור לפרסם חטאיו אלא יתודה בינו לבינו, אפילו חטא ראוי לשאל לחכם מה תשובה על חטא כזה, וחדשים מקרוב באו אומרים שצריך אדם דוקא לפרסם חטאיו, וישחק הרב"ם ולא יאמר ומרברי היצנים דבר זה, וה' ידעו דרך האמת, עכ"ל. ועין ביד-אפרים שכתבתי דמסוטה ה' ה מוכח דבמקום שאחרים נחשדים יכול לפרסם שהוא עשה זה כדמוכח בסוטה התם ויתודה אחי אע"ג ואמר ר"ש חציף עלי מאן דמפרש חטאיה מ"ם עבד יתודה הכי כי היכא ולא ליחשדו אחרני, והוה הוכחת הפמ"א דמוכח דבלא טעם זה אסור, אבל היכא דאיכא הך טעמא גם הפמ"א מודה. ועין בדברי א"י בת"ש שיטת בלחש כרוך שאמר משה כו', הקשה ע"ז דבסוטה משמע דבע"א יש לפרסם ע"ש, ולק"מ דהתם בשוגג מיירי ולענין קרבן לכן יש לו לפרט כי היכי דניכפר, משא"כ בהן דמשה דמודים היו ומשה התודה על חטאם בדרך תפלה ותחנונים, וגם בלא"ה הלבוש שם לא כתב כרוך משה אלא לענין שבלחש נכח לפרט החטא, ע"ש: [ג] מעומד. ובעה"ט. וכתב בנוב"י סימן לג שמי"ש המב"א בשם שלי"ה לוטר סליחה לעוונות ומחילה לפשעים והיא ט"ס, ורש"לה מבראר להיפך, אף שיש

משנה ברורה

לפניך וגו', ויאתה יודע רזי עולם ויעל חטא': ד (יג) אפילו הכי יכול וכו'. אף בין אדם לחבירו, גנב וגזל וכדומה, אף-על-פי שמחל לו והשיב את הגזילה, מכל מקום מתודה ביום-הכפורים לעולם, דמכל מקום בין אדם למקום חטא, אבל אם הקניט חבירו בדברים או עני המהפך בחררה, יש לומר כי האי גוונא, כיון שביקש מחילה מחבירו והתודה ביום-כפור ראשון, אין צריך להתודות (יג) ביום-כפור שנית [פמ"ג]: (יד) לחזור ולהתודות. ובגמרא (יד) קאמר 'הרי זה משובח', משום שנאמר "וחטאתי נגדי חמיד": ה (טו) בתפלת מנחה ערב-יום-כפור וכו'. לאפוקי מדעת רש"י דסבירא ליה דכל שהוידוי סמוך לתפלה יכול לחתום "ברוך אתה ה' האל הסלחן"; (טו) והוא הדין בכל תפלת יום-כפור אינו חותם בוידוי שאחריה, ונקט תפלת מנחה משום דבזה הסימן איירי בתפלת המנחה: (טז) אינו חותם וכו'. ואחר (טז) 'אלהי עד שלא נוצרתי, שהוא גם-כן כעין וידוי, יאמר 'אלהי נצור לשוני' וכו'. אותן האומרים תמיד 'יהיו לרצון' מיד אחר התפלה קודם תחנונים, (יז) הוא הדין כאן יאמר 'יהיו לרצון' קודם שמתחיל לומר 'אלקיני ואלהי אבותינו חבוא לפניך תפלתנו' וכו': ה (יז) ארבעים. לאו דוקא, אלא שלשים ותשע [מ"א]: (יח) שמתוך כך וכו'. דבאמת אין מלקות מועיל בזמן הזה דאין לנו סמוכים, וגם אין חייב מלקות, דליכא התראה, אלא דעושים כן שמתוך כך

נשמע לבני-אדם: (ט) אין לפרט החטא. מרסתם, משמע (ס) דאפילו בעות שבין אדם לחבירו גם-כן אסור: ג (י) מעומד. דהכי הוה דרך הכנעה טפי ומתודה בלב שלם. (ו) וטוב שישחה כמו ב'מודים'. (ז) ולא יסמוך על דבר (ט) שאם ינטל אותו דבר יפול, ואם סמך, צריך עיון אם יחזור ויתודה [פמ"ג]. והעמידה צריך להיות (ט) עד אחר יעל חטאים שאנו חייבים עליהם ארבע מיתות בית-דין: (יא) והוא התודה כבר. מלשונו משמע (י) דדעתו, דכיון שהתודה כבר בעצמו אין צריך פעם שני לחזור ולהתודות אלא לשמוע משליח-צבור כשאר חזרת הש"ץ, והרמ"א בשם הר"ן פליג על זה וסבירא ליה דצריך לחזור ולהתודות, וכן פסק בעיטור ומאירי וכן המנהג כזמננו. כיעל חטא' צריך לומר 'בסתר ובגלוי', 'בשגגה ובזדון' [דה"ח], משום דיש להקדים הקל לחמור. ובמטה-אפרים מסיק דאין לשנות מן הנוסח הכתוב בסידורים, דאין כדאי להוציא עצמו מן הכלל בשביל זה, וכל אחר לא ישנה ממנהג מדינתו. אין לדבר בשעת הוידוי ואפילו באמירת 'על חטא', אכן לענות קדיש וקדושה יש לפסוק אפילו באמצע 'אשמנו'. בשעת אמירת הוידוי, כשמוכיר החטא, יכה באגרוף על החזה או על הלב, כלומר, אתה גרמת לי שאחטא [אחרונים]: (יב) 'אבל אנחנו חטאנו'. והוא הדין (יב) שצריך לומר גם-כן 'עונו פשענו', (יג) אלא שנהגו לומר גם שארי דברים, כגון 'מה נאמר

שער הציון

(ס) דפסק כרב דאיתו מחלק בין עון רבין אדם למקום ובין עון דאדם לחבירו רק בין מפורסם לאינו מפורסם, ודעת הרמב"ם ברב נחמן דשרי בזה: (י) מגן-אברהם בשם שלי"ה, והכוונה דטוב לכתחלה, וכן כתב הגר"ז, ועין הטעם במחצית-השקל. ואם כבר לו השחיה יש להקל בזה ודי שיכוף מעט את ראשו, ובפרט בוידוי השני שחזרו ואמרו עם הש"ץ: (י) מגן-אברהם: (מ) דסמיכה כזו הוה כשיבינה: (ט) דרך-החיים: (י) נהר-שלום: (יב) דאנחנו חטאנו' הוא רק וידוי על השגגות ולא על מידות ומרד, וכן פסק הפרי חדש. ויש מאחרונים שהעתיקו דעת השלי"ה לדינא דגם 'אשמנו' יש לצרף לעיקר וידוי (יג) טור. והנה ראיתי לאחד מן האחרונים שרצה לומר דבר חרש, דכיון ויוצא בזה ידי וידוי ב'חטאנו' לבד, ממילא השאר מותר בשיבה, חייב דבר זה ממה שכתב המגן-אברהם לדייק מהו דאין לפרט החטא, ומשמע דדוקא בזה שכבר יצא ידי וידוי סוכרי המגן-אברהם דאין לפרט וממילא הוא הדין דבזה מותר בשיבה: ולא נהירא, ודעת המגן-אברהם דגם בעלמא אין צריך לפרט החטא, ומה דכתביה הכא, משום דרצה לחלוק על השלי"ה, וכן מוכח בסעף ב בהג"א דדעת המגן-אברהם דגם בעלמא אין צריך לפרט החטא, ולענין שיבינה גס"כין יש לעין, ונהי דאם יוצא לחטר שלא לומר רק 'אבל אנחנו חטאנו' יוצא בזה ידי וידוי, מכל מקום כיון שרצה להתודות עוד לפני השם ולומר 'על חטא' וכיוצא בזה, בכלל וידוי הוא וצריך לומר מעומד (יג) ואפשר אף ביום-הכפורים ראשון אין צריך להתודות כיון שכבר פייס אותו: (ד) מגן-אברהם: (ט) דגול מרובה: (טז) דרכי-משה: (יז) אליה רבה ופרי-מנרים:

ס פ ר

יבין דעת

אוצר הספרים

כולל חידושים וביאורים ליו"ד היא
גם הגהות וחידושי דינים לחיב
וליקוטי שו"ת 1234567

מכ"ק אא"ז מו"ר הרב הגאון המובהק יחיד בדורו רשכבה"ג
מרנא ורבנא **ישראל יהושע** זצ"ל"ה מחבר ספר
ישועות ישראל וספר **ישועות מלכו**
אבד"ק שרענסק, גומבין, ווארקא, פלטוסק, קוטנא.
ושם חלקת מחוקק ספון בן הרב הגדול החריף מו"ה ר' דוד
זצ"ל"ה מפלאצק.

נסדר ע"י בנו יחידו אבא מארי הרב הגאון החסיד האמיתי
כקש"ת מו"ה ר' משה פינחס זצ"ל"ה אבד"ק וויסקיט ואח"כ
מילא מקום אביו בקוטנא.

נגמר הסידור והובא לבית הדפוס ע"י נכדו יצחק יהודה
חופ"ק קוטנא.

בסוף הספר נמצא מכתבים בפלמול חברים וקונטרסים
בדברי תורה בשם **חסדי אבות** מן המו"ל.

15

ספר

חסרי אבות

מכתבים בפלפול חברים
וקונטרסים בדברי תורה

פיעטרקוב

בדפוס ר' חנוך העניך ג"י בה"ר ישעי' זאב ז"ל פאָלמאָן

שנת תרצ"ב לט"ק

Sefer IOWIN DOAS
ulożył RABIN SZ. TRUNK z KUTNA:

PRINTED in POLAND

16

ודפתי, וזה פירשתי דברי הרי"ח ר"ה דף כ' דפי' הא דמלוא לילה איב דר"ל ס"ל כיון דכתיב שבטע ימים מלוא חאלה, וכיון דאכילת מלוא עד חלות, איב בעיר ל' חזי לילה ליי, וע"כ דחזי לילה נמי הוי כאלו הוי כל הלילה, ומשיה בטולר בחלוא נמי מקדשין, ועי' בחפ"ש להרמב"ם ה' קה"ח דייחם פי' הזה להרמב"ם ז"ל בפירושו לרי"ה ע"ש, ולכאורה הלא ראביע ס"ל דנאכל עד חלות אבל לא דלר"ך לאכול בחלוא דווקא והרי חוטפין מלוא בליי פסחים, ונראה דזה כוונת הרי"ח לראביע המלוא מחקימת רק בחלוא אף דנאכל קודם, מ"מ רק בהגיע חלות מחקימת המלוא בטעם מלה שבפי, איב באמת בעיר ל' לוי חזי לילה, ונראה דמאוס זה מבואר במכילתא דמלוא להיות נייעור בליילה של פסח, ולראביע עד חלות ולספר ביציאת מצרים, כיון דלא מחקימת המלוא איב בעין שיהי' אז נייעור, כיון דיטן אין מלטרפין לדבר שנקדושה, עי' באו"ח ס"י ג"ה בט"ז ובפ"ח ס"ס :

(ז) ולכאורה יש להעיר מה פריך בשם פסחים דעמי עשה דאכילה פסח וידחה לאו דע"ס לא ישכרו בו וכן מה הקשה בירושלמי בכמה דוכחי נתי עשה דאכילת מלוא וידחה לית דחדש, הרי ליה בעידנא דהלי"ח עובר חיבף והעשה לא מחקימת רק בחלוא [ואולי זה פי' דברי ירושלמי דכחב לחרך דמשיה ליד דאין כחובה בלידה, דאי הוי כחובה בלידה הוי החרה [עי' חש"י הרי"מ פי' י"ט] ובהומרה ליב בעידנא ועי' אבי"ח או"ח חלק ב' ס"י ע"מ, אבל ז"ח דאפי' איב דאכילה ליה רק הכשר ואפי' לשי' הנמי דכעין בעידנא ממס' עי' לעיל בקונטרס גרס החמלות או"ח מ"מ בכה"ג דהוי ממילא ומחוסר זמן לכיע הוי בעידנא, ויש להעיר מדברי הרמב"ם שכתב דאכול מלה בעורו נכפה ואח"כ נשחפה מחויב לאכול עוד הפעם, דמעשה בפטור לא נפטר החיוב, והרי מבואר ביטעות מלכו ה' ק"ש ובמניח מלוא אי דמשה"כ הוי לו בניס ונחגיג קיים פי' ולית מהא דנכפה במלה דהמלוא הוויית הילדים ואלו כבר נחגיג, ולכאורה ניחא דהרי המלוא מחקימת בחלוא [ואז כבר נשחפה, דז"ח דהתם הביאה ליה רק הכשר, אבל בנר"ד ע"כ אכילת מלה מעשה המלוא כמו שמכרין על אכילת מלה רק המלוא מחקימת רק אז ברנע חלות ושפיר מעשה בזמן פטור לא הפטר זמן החיוב :

ובזה יתפרשו דברי החו"מ פסחים קט"ו דכתבו דאף דחיוב אכילת מלה מחקימת בכזית שאוכל באחרונה מ"מ מנכך על הכזית הראשון ויולא בזה על הכזית שאוכל באחרונה ולכאורה טעמא בטי' למה ישחנה מכל מלוא דמנכך עליהן רק בעובר לעשייתן ומה דמדמה החו"מ לברכת תקי"ש אף דמנכך על חקימות מיושב מ"מ יולא בזה חקימות מעומד שהמה העוקר אי"ד דברי החס' עכ"פ מקיים בזה החיוב דרבנן אבל בכזית הראשון דאין עליו שום מלוא דהרי יוכל למלאות כרסו בבלקות של נכרים למה מנכך עליהם, ולפי' ניחא דהרי אפי' יבכך על כזית האחרון נמי לא יהי' עובר לעשייתן דהרי המלוא החקיים רק בחלוא, ומשיה תקנו לנכך על הכזית הראשון, דאי' דלאחר שמילא כרסו יבכך עלי' :

(ח) ונראה דזה יסוד לפלוגתא ר"ה ורי"ח בפסחים קט"ו בלי' רק חזרה דלרי"ה מנכך בפ"א ואח"כ כתיבול ב' מנכך על אכילת מרור, ולרי"ח מנכך כתיבול ראשון ללאחר שמילא כריסו מנכך, דהנה במלה באמת הדין כרי"ח דמנכך על הכזית הראשון אף שיולא בכזית הכי' בשביל שהמלוא החקיים סובי"ם רק באחרונה אף כ"ז במלה אבל במרור לא מלינו דיהי' לריך שיפאר טעם מרור כעיו איב מחקימת המלוא מיה, איב שפיר

קשה למה מנכך בשעה שאינו מקיים המלוא, ולמה לא מנכך כתיבול ב' עובר לעשייתן, ולי' מלך היקם מלה ומרור, ובאמת חלוי' באיבעי' דרמי בר חמא בפסחים ל"ט אי במרור בזה"ז נמי איחקיש מלה למרור, ורי"ה ס"ל דלא איחקיש ומשיה אף דבמלה מנכך על הכזית הראשון זה בשביל דהמלוא החקיים אח"כ בחלוא, משאי"כ במרור ומרור בזה"ז למלה לא איחקיש, משאי"כ ר"ה ס"ל כדאסיק רבא. ס"ס מלה מרור אי"כ כמו דבמלה מנכך על כזית אי אף דאי' רק באחרונה כח"כ במרור :

(ט) וי"ט להוסיף כי ר"ה לשיטתו כי לכאורה למה לא חש ר"ה לטענת ר"ח לאחר שמילא כרסו מנכך גם לשון מילא כריסו קשה מה לנו למילוי כרסו בזה, אף כ"כ חשי' דבמרור נמי בעינן לחיאנן איב אף דקיי"ל כר"ל דמ"כ ובתיבול האי' לא יולא מ"מ שפיר לנכך על טיבול האי' ולהוליא בזה הטיבול הכי' כיון דטיבול הכי' לא הוי כ"כ לחיאנן וזה שאמרו לאחר שמילא כריסו מנכך אבל ר"ה לשיטתו דס"ל בירושלמי ברכות פ"ק הרוחא דכל מלואת מנכך בשעת עשייתן לא עובר לעשייתן, אי"כ אף במלה יוכל לנכך באמלע אכילתו בין בבלקות ולא משנחיון שיהי' לחיאנן, ומשיה במרור נמי מנכך קודם טיבול ב' אף דליה לחיאנן, ונראה דלרי"ה במלה נמי ס"ל דמנכך רק על הכזית שאוכל באחרונה כי ר"ה לא חש לטענת ר"ח לאחר שמילא כריסו מנכך :

ולפי' ירושלמי דלרי"ה מנכך בשעת עשייתן לא קודם, מדווקא הו' דפסחים קט"ו דלרי"ה מנכך על אכילת מרור וע"ש כר"ן מה שנדחק לתח' טעם למה לרי"ה מנכך בעל, ולרי"ח בלאכול, ולפי' ניחא דלרי"ה דנוכרך בשעת עשייתן לירידי' כל הברכות מנכך, בעל"י כיון דלירידי' מנכך בשעת עשייה לא קודם :

סימן יג

7 לקדם כ"ק הרב הגאון הקדוש פאר הדור מגור ש"ד י"א.

(א) מה דבדק לן כ"ק שליטיא, כרב ענווהו, בדברי המג"ח בס"י תר"ז שכתב דאסור לסמוך אי"ס בשעת וידוי, אי"כ לא ופרגם ויודוי על הקרבן של כה"ג, ובפ"א יומא השנה הרי הוי בשמיכה בכל כחו על הקרבן, והנה לכאורה יול דמאן לימא לן דשמיכה היתה בזה השיעור דאלו ינטל יפול כמבואר בס"י חקפ"ה דזה הוי רק כנסמך בכל נוסו לא בסמוך על הקרבן דעומד ברנליו על הקרקע רק ידיו על הקרבן כנסמין, ואף דשמיכה על בהמה דקה בכבשים ועזים ע"כ לריך שיסוח הרבה על הנסמך אי"כ הוי כמו נסמך בכל נוסו, אבל מבואר במדרש חולרות ס"י ס"ה דכבשים ועזים בל"י הוי נבואים הרבה זולא לשוח הרבה רק עומד על רנליו, חדע דהרי מדברי החו"מ זכורים עי' דיה מיושב דשמיכה הוי שישיבה לענין אויבו שיבה בעורה, אף דמחוס' ס"י יע' דיה וליחב לי"מ כן, כ"כ במלא הרושים דחל"י אי ישיבה בעורה הוי דלורייתא, [ובאמת בירושלמי יומא פ"ג הי"ב מבואר דשמיכה מותר בעורה ויעי' חו"מ סוטה מ' ע"כ דיה והאמר ופלא על הגבי"ח יומא לרף כ"ה שלא העיר כז"ו, ובמג"ח ס"י תרי"ט סק"ו בשם המהר"ל דהעומדים בזי"כ על רנליהם כל היום מותרים לסמוך ע"ש, דהרי הוא דוגמת המלאכים המושמים בעמידה ע"ש, וישיבה בעורה נמי משום דוגמת מלאכים כמוש"כ ברש"י סוטה דף מ' ע"כ דיה אין אי"כ מבואר דמותר ע"י שמיכה] וכש"ס מבואר דשמיכה על הקרבן

סקרנן שלא במקום חיוב אית ביי משום עבודה בקדשים, ולמה לא משום ישיבה בעזרה, דהרי סמיכה בעזרה הוי, ובמגמות ליד ותמיד ל"ג דמשום כבודו של כה"ג הוי סומך על האכרים ובראכיד תמיד דהוי סומך על הסגן, וא"ג דאית ביי משום ישיבה בעזרה ובי משום כבודו של כה"ג התירו איסור לאורויסא, דהרי כבר הוכיחו בתום סופס הנ"ל דש"ס דילן ס"ל דאפי' לכה"ג אסורה הישיבה בעזרה א) ועכ"ל דסמיכה על הקרבן לא הוי צו כשיעור שאם ינטל יסול דזה שיעור דהוי כשישיבה, ומ"מ עדיין לא מיושב ק"ו דמר שליט"א, דהרי כ"כ המג"א בס"י קמ"א דבדבר הנ"רין באימה, אסורה אפי' סמיכה כ"ד, והרי בוודוי יו"כ מבואר בסדר עבודה אמה כוננת ה"י עומד באימה ואומר עליו דברי ווידוי א"כ אפי' סמיכה ליד אסורה :

(ב) אבר באמת י"ל כמו דמבואר בתום יומא כ"ה ד"ה אין דההניס היו מותרים ליטב בעזרה בשעת אכילת ק"ק משום דהוי למשחה, איכ ה"ד ה"י מותר לסמוך על הקרבן וליה ביי משום ישיבה בעזרה, דהוי לנורן ווידוי דעל הקרבן [ובחגיגה ט"ו מבואר דאיתיהב רשות למטיט למיתב ולכתוב זכויותין של ישראל וברשיי סופס הנ"ל מבואר דהא דשייבה בעזרה אסורה כמו דמלינו במלאכים דמשמשין בעמידה ובמלאכים נמי לנורן מזה התירו להם הישיבה], אבל בוודוי אף דבעי עמידה, וסמיכה אסורה, מ"מ זה רק לסמוך מטעם שקשה עליו העמידה, דזה הוי כמו גלות, אבל סמיכה בוודוי אדרבא בזה מורה הכנעה מותר אדם מן הנהמה אין, שפיר אין לחוש על הסמיכה הזו, וכמו דמותר להטוודות ע"י השתחוואה כמבואר ביומא דף כ"א ע"כ משתחוויים רווחים ובפרשיי שם כ"י שלא ישמע אחד ווידוי חבירו יע"ש במוהרשא"ל [ובשפ"א ליומא ט"ו עמד למה הכה"ג בעלמו לא ה"י כורע בשעה שהזכיר ה"י כמו שאר העם, ובדברי המוהרשא"ל שם מיושב] ואף לענין ישיבה בעזרה מותר השתחוואה יע"ה תום' זכאים ט"ו ד"ה מיושב מה"ט, ויע"ה מג"א ס"י ק"מ דבעל כשר מותר לסמוך א"ע, כיון דאינו מלך גלות, מכשיכ מלך ווידוי, ובמנדף מבואר בסנהדרין דף נ"ו ע"א דאף דקבלת העדים בעמידה מ"מ מפני כבוד ה"י ה"י בעמידה איכ הי"ג להיפך אף דבעי עמידה מ"מ זה כבוד ד' שיסמוכו, והנה בפמ"ג בס"י תר"י נסחפק אי התוודה מיושב בדיעבד אי לריך להטוודות עוד הפעם והנה בירושלמי סנהדרין פ"ז ה"ח ה"ד דכדיעבד אם קבלו עדות מעומד מהני, מהא דבמנדף ה"י מקבלין עדות מעומד, משמע דאי ה"י מעבד לא ה"י אפשר לשנות אפי' מפני כבוד ד', הי"ג בנדיד דמפני כבוד ד' ה"י מתוודה ע"י סמיכה דהוי כשישיבה, משמע דאינו מעבד, וזה יסוד ש"י הרמ"ל דכתב בפ"י מה' שבוטות דאף דשבוטה מעומד מ"מ בדיעבד מהני אפי' יושב כיון דמפני כבוד הסורה שבוטה מיושב ע"כ דמעומד א"ל, בדברי הירושלמי לגבי קבלת עדות, ובמכות כ"כ מבואר דהנלקה ה"י נסמך בשתי ידיו על העמוד, והנה ברמ"א א"יח ס"י תר"י דהנלקה מחוודה וברמ"ל בריש ה' השוטה דכל הלוקין מחוודין, ומסתמא בשעת המלקוח בדברי הרמ"א הנ"ל והרי ה"י

בסמיכה, והתם נסמך בכל גופו על העמוד, ע"כ בדברינו דזה כיון דהוי דרך הכנעה ושבולת מותר, [וראיחי לוקני הגאון ז"ל ע"י כה"ג כשה"י לוקה ה"י פושט א"ע על הקרקע בפישוט ידים ורגליים], ומלינו כיו"ב בהלל בלילי פסחים דלומדין מיושב, אף דבכל ימות העשה נאמר מעומד, משום דהוי דרך חירות בכך, הן אמה כי מעולם תמהו למה נדחקו רבותינו כ"כ בהלל הזה למה נאמר בישיבה, הרי הא דהלל צ"י עמידה מטעם זכר להלל הנאמר בעזרה על הקרכת הפסח, וה"י מעומד מטעם דאין ישיבה בעזרה, אבל הלל דלילי פסחים זכר להלל דאכילת הפסח, וזה כבר לא ה"י בעזרה דנאכל בכל העיר, איכ לא ה"י בעמידה, וראיחי לוקני הגאון ז"ל דה"י מקדש בלילי פסחים בישיבה אף בתל בשבת ואולי טעמו ה"י כיון דמבואר בש"ט הרב ז"ל בס"י תע"ג בשם הרמ"ל [מה שלפנינו לא נחלף] דינהג א"ע בליל זה כמלך וכ"מ בשליה פסחים, ומלך מבואר בשבוטות ל' ע"א דמעיד מיושב, [וגראה דתה"ט החירו להגיד הגדה בליל פסח שחל בשבת לאור הנר ולי"ת שמא יטה יע"ה א"יח ה"י ע"ה דכיון דנהג א"ע כמלך, והוי כמו אדם חשוב דקורא לאור הנר, ולי"ת שמא יטה, וכ"כ המחזיקי בח"י שבת דמשה קורין בליל יו"כ לאור הנר, דאז הוי כל אחד כאלו חשוב וע"י ב"י א"יח ס"י רע"א דהביא בשם הכלבו דהא דמקדשין מיושב כיון דבעיק קידוש במקום סעודה, לריך להיות מיושב דרך סעודה, וכ"כ חירץ המנהג שטומדין, כיון דסמוך לשלחן [הסעודה] מקרי מקום סעודה ע"ש, וכיון דבלילי פסחים מפסיקין הרבה בין קידוש לסעודה באמירה ההגדה, משה"י יש לקדש בישיבה, וגראה דזה טעמו של ז"ל] והדמור מו"ז הגאון מסאכטשאוו ז"ל ה"י מקדש מעומד ומסתמא ראה כן ברבו מקאלק ז"ל:

(ג) עתה באחי בדברי המג"א בס"י תרי"ח דכתב דמולה האוכל ביו"כ לא יקדש מחשש ברכה לבטלה, וממה הנרעק"א ז"ל בהנהגותיו הרי מסתמא ביממא חיירי, וכל הקידוש הוא בורא פרי הגפן איכ א"יח ברכה לבטלה יש, ומירץ כ"ק שליט"א דלשי"מ בס"י רע"א דמי שלא קידש בלילה יקדש ביום, איכ הי"ג זה המולה שלא קידש בלילה לריך לקדש ביום כל הקידוש, והוי שפיר ברכה לבטלה, ואף דה"י פטור בלילה מ"מ הא דמקדש ביום, כשלא קידש בלילה, ע"כ לא מלך השלומין, דהרי אפי' במזיד לא קידש בלילה, נמי מחויב לקדש ביום ומלך השלומין במזיד אין לו השלומין, כמבואר בא"יח ס"י ק"ח גבי חפילה ודפחית, אבל רואה אנכי בזה פלוגתא שם בטור בין ר"ע ורמב"ם, דלהרמב"ם מקדש אפי' בלא קידוש במזיד בלילה, ולר"ע אינו מקדש ביום בלא קידוש במזיד בלילה, ובש"ע לא הביא רק שיטת הרמב"ם, וגראה דהרמ"ל מדמי ל"י לתשלומי חגיגה, אף דקו"ל כולן השלומין דראשון, מ"מ אפילו במזיד ולא הקריב בראשון, אף דהוי פושט ועבודה בידו, כמשיכ הרמ"ל בפ"א מה' חגיגה, מ"מ יש לו השלומין, וכמו לענין הבדלה, דמשמע דאפי' הו"ד ולא הבדיל נמי מבדיל כל היום כולו, או עד ד' בשבת, והרי בהבדלה וודאי משום השלומין כמוש"כ בתום חגיגה דף ט' ע"א ד"ה השלומין

(א) וראיתי בתום שם שהביאו בשם מדרש שוח"ט דה"י למלכי בית דוד במקדש כסא לשבת, ולמיד שם דאפי' למלכי בית דוד לא הותרה הישיבה בעזרה, ל"ל דהכ"א לא ה"י בעזרה רק בעזרת נשים במקום שהותרה הישיבה ע"ש, ובוה יתפרשו דברי הירושלמי סנהדרין פ' חלק ה"ב מה עשה אחו שבנה כסא בעזרה, דכסא למלכי בית דוד לא ה"י בעזרה, רק חוץ לעזרה בדברי מדרש הנ"ל, ובח"י כתבתו לפרש דבמגילה פ' בני העיר נקראה הבימה בשם כסא, וכן בזה"ק נקראים מעלות הבימה בשם מעלות לכסא, ובירושלמי מגילה פ"ק דמשה"י לא ה"י הקהל בשבת בשביל הבימה דאסורה בקביעות, ואחו בנה הבימה הנקרא כסא בקביעות, וזאת אסור משום לא חבנה לך כל עץ אגל מוצח ד"א, ואף דהקריאה היתה בעזרת נשים, מ"מ אפי' בונה בהר הביית נמי טובר :

ספר

פסקי תשובה

אוצר החכמה

אוצר גדול, מאסף פסקי שו"ת, וספרים שונים, ראשונים ואחרונים, יקרי המציאות, וגם כתבי ידות, על כל ד' חלקי השו"ע, עם הערות וחידושים.

וביחוד

ארבעים תשובות ואנה"ק מכ"ק אדמו"ר גאון קדוש ישראל רשכבה"ג מרן שליט"א מגור

אה"ח 1234567

אה"ח 1234567

אספתיו וגם הערותיו בחמלת ד' עלי

אני הצעיר: אברהם בהוה"ח הר' חנוך דוד שליט"א
פיעטרקאווסקי

דומ"צ פה לאדו - אלעי 1 מאי 39

חלק שלישי

פיעטרקוב

בדפוס המשובח של ר' דוד קאפעלמאן ז"ל, פיעטרקאווסקי 61.

שנת תרצ"ז לפ"ק

מין אדמו"ר שליט"א שם בהגה"ש פ' אומר ויעי' לעיל סי' ש"ג—ד):

סימן שגב

לא מלאתי ברמזים אס גוי בע"מ כשר להקריב רק בהמה בע"מ מאחר להקריב רק מחוסר אבר פסול מחמת פן בהמקריב ג"כ (שם פ' בלק):

במדרש דנח כשילא מן התיבה הקישו ארי ונעשה לולע ולא

הי' כשר להקריב (* הגה"ה מכ"ק מין אדמו"ר שליט"א. ויש מפרשים א"ל הי' כשר לא הי' יכול משני יסורי דגליו :

לולע, (הרב הגאון החסיד מוהרי"ם שליט"א בידעראמאן):

סימן שגב

א) המג"א (בסי' תר"ז) כתב דאסאד →

לסמוך א"ע בשעת וידי, וי"ל אי"כ לא ופרנס וידי על הקרבן של כה"ג ובשאר ימות השנה הרי הי' בסמיכה בכל כחו על הקרבן: L

ב) בסי' תרי"ח כ' המג"א דחולה האוכל ביו"ט לא יקדש מחשש ברכה לבטלה, וחמה הגרע"א ז"ל בהגהותיו הרי מסתמא ביממא איירי וכל הקידוש הוא בפה"ג, א"כ איזה ברכה לבטלה, וי"ל לפימ"ד (בסי' רע"א) דמי שלא קידש בלילה יקדש ביום א"כ הי"נ זה החולה שלא קידש בלילה לריך לקדש ביום כל הקידוש והוי שפיר ברכה לבטלה, ואף דהי' פטור בלילה מ"מ הא דמקדש ביום כשלא קידש בלילה ע"כ לא מלד תשלומין דהרי אפי' בחיזר לא קידש בלילה נמי מחויב לקדש ביום ומלד תשלומין בחיזר אי"ל תשלומין כמבואר באו"מ (סי' ק"ח) גבי חפילה: ב"ס

י"ד יום והי' ק"ל ע"ז דהרי נאמר ע"ז דיו לבא מה"ד ויפה השיב לי גיסי הרב רח"ה ש"י שמפני כבוד השכינה לא נוכל בעלמיתו לומר דיו, וכן ראינו בפוסקים בה' ס"ח להחמיר מפני כבוד השם ית' גם כשהדין לקולא אבל השי"ת יוכל לומר דיו וכן יאמר למה"ד די. ואזכה להתנחם בתוך אבלי ליון וירושלים:

א"ד ידיך דו"ש וטובך אברהם מרדכי אלטר (מאסף דגה"ה יו"ל ע"י, מועלות גדולי החורה בפולין):

סימן שז

בירקו"מ בשעה שהזכיר מרע"ה לאהרן המות הרגישו עלמותיו גוטו חיד ראו כל ישראל שגרט קומתו כד"כ ויראו כל העדה:

לפ"ז נפסלו בגדי כהונה שעליו שרריך להיות מדו כמדחו, ומשמעות הכ' הפשט וגו' בגדיו הכשרים לעבודה, גם בלי ספק עשה כל עבודת חמיד של שחר וקטורת ומנחת חניתין שלו (* אולי הדיוק כמדחו לאפוקי אס נעשו מתחלה ארוכין פסולין, משא"כ כשנעשו עבדו בהכשר אך הוא נקטן לא יפסלו, כמו גרדומי תכלת כשרים וכן גרדומי איזוב, (ס' שפתי לדיק פ' חקת):

סימן שנא

לא נמלא שיהי' בע"מ נדמין רק בקרבנות לא באגסים, והכי למ"ד דיחוי מעיקרא הוה דיחוי כל כהן כשהי' בקטנותו גדמה יהי' דחוי מאין יהי' לנו כהנים (כ"ק

ס פ ר

פרדס יוסף

על המשה חומשי תורה

שדישי

חלם

ויקרא

הוא קגקן חדש מלא ישן, אתיא היפוטס מחיפוש, לבאר כל המירא, בדברי רשי ורמב"ן ז"ל על התורה, אשר נסודו בשו"ת ראשונים ונדולי האחרונים, ופוסקים וספרי דרוש שונים, יקר המציאות, ומאסף כל דברים הנוגעים להלכה ואגדה, אשר ערכים לשומעיהם, עם הרבה הערות, פלפולים, ומילי דאגדתאי אשר חגן ה' אותי

יוסף פאצאנאווסקי מסאביאניץ

בעהמחים פרי יוסף על מסי ניפין

בהרב מויה משה יהודא ז"ל, חתן הגאון שר התורה מויה דוד רוב מייזלש ז"ל האבדיק לאסקי, בעמחים, אהבת דודי, גשויה הרדידי, חתן הגאון הצדיק מויה אלעזר הכהן ז"ל האבדיק סאכאמשוב, בעהמים, חדושי מהרא"ף, התנא דבי נשיאה להגאון רשכבה"ג הרב מליסא ז"ל, בעל החוות דעת.

ל ו ד ז

שנת תרצ"ז לפ"ק

זוהו הוה דק בנסמך בכל משו לא כסומך על קרבן
 דעומד ברגליו על הקרקע רק ידיו על הקרבן
 כסמכין, ואף על בהמה דקה לריך שישיח הרבה,
 והוה כמו נסמך בכל גופו, אבל אי' במדר' טולדות
 פס'ה דכבשים ועזים בא"י היו גבוהים הרבה, ובתוס'
 זבחים (פ"ז.) ד"ה מושב דסמיכה הוה כסיבה
 לטנין איסור ישיבה בעורה, אף דמתוס' (שם
 י"ט:) ד"ה וליחב לי' כן, כ"כ במלא הרוצים
 בכלל ישיבה בעורה, דתל"י אי ישיבה בעורה
 דאורייתא: L

ובשמים מצוהר דסמיכה על קרבן שלא במקום
 חיוב אית ב"י משום עבודה בקדשים,
 ולמה לא משום ישיבה בעורה דהרי סמיכה בעורה
 הו', ובמנחות (ל"ד.) ותמיד (ל"ג:) אי' דמשום
 כבודו של כ"ג סומך על אברים, ובראב"ד דה"י
 סומך על הסגן, ואי' ימח דאית ב"י משום ישיבה
 בעורה, וכי משום כבודו של כ"ג המירו איסור
 דאוי, וע"כ ל"ל דסמיכה על הקרבן לא הו' כשיעור
 שאס ינטל יפול, פ"ט דעדיין קשה לפמ"ס במג"א
 סי' קמ"א סק"ב דדבר שגריך אימה, אסורה
 סמיכה אף כ"ד, ובטבוחות י"כ כ' הו' עומד באימה
 ואומר על"י דברי ודוי א"כ אפי' סמיכה כל דהוה
 אסורה, וי"ל למ"ס תוס' יומא (כ"ה.) ד"ה אין
 דכהנים הו' מותרים לישב בעורה בשעה אכילת
 ק"ק דהו' למשחה, וכ"כ בפסקי תוס' זבחים אות ה',
 ומוחר לסמוך על הקרבן. דהו' לערך ודוי דעל
 הקרבן:

ובבמניח מ' קמ"ו סק' למ"ל קרא דקמן אינו
 סומך הלא אינו יכול להקדיש כלל פ"ט.
 וי"ל עפ"מ שאסתפק בשו"מ שדה ילחק סי' ס'
 מאימתי מחיל זמן חיוב ופושטין של פבד זכר
 דילפי' מאשה וכמו באשה זמן פושטין דידה משנת
 י"ב ויום אי' ה"כ בעבד, או דילמא דאוקמוהי
 ארינא כזכר דזמן פושטין דידי' משנת י"ג פ"ט
 אריכות גדול, וא"כ יכול להיות שהקדיש קרבן
 בעודו פבד בשנת י"ב וה"י יכול להקדיש דהו' גדול,
 ואח"כ שחרוכו בפלי' קודם שנת י"ג דנפשה שוב
 קמן, פ"ז הולך קרא דאינו סומך אף דבשעת הקדש
 הו' גדול, ולכאורה יש לדמות בנר שגמגיייר קקמן
 שכולד דמי, וא"כ אין זה שהקדיש והו' איש אחר
 לגמרי, אך ז"א לשיטת ירושלמי יבמות פ"א ה"א
 פבד יבא על אמו חייב (לסיפך חמ' יבמות ל"ח.)
 וי"ל בעבד ל"ש כלל גר שגמגיייר קקמן שטולד דגם
 בהיותו עבד הו' מתיבב בכמה מלות כאשה, וא"כ
 אין זה גריות גמרי, וא"ש גם כאן דכלא פבד
 פ"י

בפי' סמיכה בכל כחו, י"ל דבהא מלי למיד בכל
 כחו הוא בנ' ידיו, ויזמן ס"ל דלא בפי בכל כחו
 רק בימינו, וע' באורך ב' שם פולס כאן:
ובבמניח בקומן מנחה מנה קמ"ו תמה, ג"כ על
 תיב"ע שכ' ביד ימיני' שהוא נגד משנה
 מנחות (ל"ג.) דסומך בנ' ידיו, וכ"ה ביומא (ל"ה.)
 ומ"א: (וס"ו.) וגם רמב"ן ל"ע שלא הביא המשנה
 וגמ' הכל, ובס' אהבת יבנותן האריך בזה ופי'
 כוונת תיב"ע בתוקפי' יד ימיני, שיחוק ויגביר יד
 ימינו, על ידו השמאלית, ובאמת הסמיכה בנ' ידיו
 גסלכה, אך לא בזה הלל זה רק בזו על גב זו,
 והימן על שמאל ונחשב כיד אחת ור"א מפי' אחרי
 (פ"ז כ"ה) בשעיר שמשם למדו חז"ל לכל הסמיכות
 שתרנס תרתין ידו בסירחא חדא ית ימיני' על
 שמאלית והו' כיד אי', אך ק' מניל הא, ומ"ס
 המפרש שהרי אי' ביומא שא"ל שמהיכה מונחות זו
 אלל זו שאין יכול להחזיקן השטה שבין ב' הקרבנות,
 לא נמלא ביומא (ל"ז.) רק ומניח ב' ידיו בין ב'
 קרבת של זבת, ואדרבה בתו"י הביא מת"כ ולא
 ידו על גבי ידו, וכ"כ בתוספתא שם לא הו' מניח
 ידיו ועג"ז, אך מקורו טהור מזה"ק יתרו (פ"ז.)
 אמור (ל"ב.) כ' ידו חד בגין דבטי לארמא ולקפא
 ימיני' על שמאלית, ובגשא (קמ"ו.) דשרכא דימיני' על
 שמאלית, ובשלה (כ"ז.) דנימיני' תלי' כולא עשי',
 וע"ע בא"ח סי' קכ"ח סי"ב שינית אלכטות ימין
 על השמאל:

וראייתי לדודי הגאבד"ק לאסק ז"ל בשו"מ חדות
 יעקב תנינא סי' קמ"ה אות ל"ז שהאר"ך
 ג"כ בזה, וכ' שסוגת ת"י על בסמוך, וכמ"ס
 במנחות (פ"ב.) והיינו שיה' סמוך ידו לחבירו ולא
 על גבי חבירו כלל ולא פליג כלל על תוספתא
 ובמק"פ על בסמוך ט"י פרד"י ח"ב (דף כ"ז רכ"ז):
 ור"ג.) וע"ע ב' ור"א (מ"ו.) בענין סמיכה בסמוך
 פ"ט הרבה:

וסמיכה אי נקרא ישיבה או עמידה, ברמ"א חו"מ
 סי' י"ז ס"א דמקרי עמידה לענין
 עדים, ומג"א סי' קמ"א סק"ב השיג עלי', ותומים
 סק"ב פסק ברמ"א, ובס' ישמח משה האר"ך מאד
 כזה, ובס' יבין דעת בקוב' חסדי אבות סי' י"ג
 הביא שאדמרר פנור שלישי'א סק"ב מ"ס המג"א
 סי' תר"ז סק"ד שלא לסמוך באחידת דווי, דיו"כ
 לריכה עמידה דסמיכה הו' כסיבה, ואי הסמיכה
 על קרבן בכל כחו הולך הטורה בסמוך הלא הו'
 כסיבה, ותי' דמאן למח לן דסמיכה הו' סה השיעור
 דאלו ינטל ישל כפי' המג"א סי' סק"פ סק"א,

21

מקראי קודש השלים

ביאורים ובירורים
פסקים וחקרי הלכות
בענייני ימים נוראים

מלוקטים מעזבונו של רבינו, שר התורה, אביר הרועים
מרוך הגאון רבי צבי פסח פראנק זצוק"ל
רבה של ירושלים

מהדורה חדשה ומפוארת, עם הארות
ומראי מקומות מקיפים והיקוני טעויות

ערב ראש השנה תשע"ג

כל תיקון הברכה
נ"א "קראו מקרא
דש היום. אולם
זחל בשבת, אלא

סימן נו

וידוי

א

וידוי מעומד

76

על דבר השאלה, אם איש זקן מותר לומר וידוי ביום הכיפורים כשהוא סומך את עצמו. הנה, לענין וידוי ביום הכיפורים, כתב המג"א (סימן תח ס"ק ד), דאסור לסמוך את עצמו בשעת וידוי, בענין שאם ינטל אותו דבר שהוא סומך עליו היה נופל. ובפמ"ג (בא"א ס"ק ד) נסתפק, אם צריך לחזור ולהתודות כשאמר וידוי כשהוא סמוך, עיי"ש. ובברכי יוסף (סימן קלא ס"ק ח) הביא בשם בעל גט פשוט בכת"י, שבזקן או חלוש מותר לסמוך. ואפשר דהברכ"י סובר, שבדיעבד אין צריך לחזור, זקן או חלוש הוי כדיעבד. אבל לפי ספקו של הפמ"ג, שגם בדיעבד צריך לחזור, אפשר שגם זקן וחלוש אסור לסמוך.

והנה, בדברי הברכ"י, שזקן או חלוש מותר לסמוך בשעת הוידוי, יתיישב שפיר מה שהעיר האדמו"ר מגור, הגאון ר' אברהם מרדכי אלטר על דברי המג"א, מוידוי על הקרבן, בין של כהן גדול ביום הכיפורים, ובין בשאר ימות השנה, שהיתה הסמיכה בכל כוחו על הקרבן [ולדברי הפמ"ג, יש ליישב על פי דברי הר"י בנבנישטי (עבודה תמה על סדר עבודת יום הכיפורים, כפירוש אתה כוננת, הו"ד בעבודת ישראל דלקמן) שכתב, שאף על פי שהוידוי הוא בשעת סמיכה, מכל מקום, אינו מתוודה כשידיו מונחות על ראש הקרבן ממש, אלא עומד

הררי קודש

1. דאסור לסמוך את עצמו בשעת וידוי וכו'. עיין במאירי (יומא פז ע"ב) שכתב, שצריך שיתודה מעומד ובהשתחואה וכו'. ובמהרי"ל (הל' ליל יום הכיפורים) כתב, דעשר וידויין דיום הכיפורים, הם כנגד י' קידושין שקידש כהן גדול עצמו ביום הכיפורים. ועיין בגמ' (זבחים יט ע"ב), שגם הקידוש צריך להיות מעומד. ועיין במהרי"ל שכתב, שיהיה שוחה בוידוי, ולא כאשר עושין רוב העולם שמשתטחין על הקרקע, דאז לא הוי מעומד. ועיין בגליוני הש"ס (יומא פז ע"ב ד"ה קם מיקם) דהקשה על דבריהם, דהא גם שוחה לא הוי מעומד, כמבואר במגילה (כא ע"א), עיי"ש.

שהביא דברי החיי
יש לתלות שעשייה
שמוע שהיתה דרך
וכן כשאכל מצה
פס זה עושה, כדי
שעשייתו היא כדי
תחילה, ודאי צריך
פס בספריהם וכו',

באימה כעבדא קמי מריה, וידיו כפופות וקומתו כפופה ומתוודה, כמו שאמרו בתפילה, שאסור להחזיק בידיו איזה דבר שלא תתבלבל כוונתו. אולם, בעבודת ישראל (להר"י קמהי, ק ע"ב מדפי הספר) כתב על דברי הר"י בנבנישטי, דלפי משמעות חז"ל והרמב"ם, הוידוי צריך להיות בשעת סמיכה ממש, כששתי ידיו על קרניו של הקרבן. ולדבריו יש הוכחה מסמיכת קרבן כהברכ"י, דבדיעבד אינו מעכב.

בוידוי שבחזרת הש"ץ זקן יחיד יכול לסמוך אולם, כל זה בוידוי שמתוודה בעצמו בתפילת לחש, אבל בוידוי ששומע מהש"ץ, בודאי יכול להקל בסמיכה. והטעם, שהרי כל דין עמידת הציבור בוידוי שאומר הש"ץ, אינו אלא מפני הרואים, כמבואר בפר"ח (סימן תרז ס"ק) שהביא דברי השיירי כנסת הגדולה בשם הר"א עובדיה, שאף על פי שביום הכיפורים כשהשליח ציבור אומר וידוי צריכים השומעים לעמוד, מכל מקום, בשאר ימות השנה אינם צריכים לעמוד. ומפרש הפר"ח טעמו, מפני שהחיוב לעמוד בשעת וידוי הש"ץ אף שהוא כבר התודה, הוא מפני הרואים, שיאמרו עליו שאינו מתוודה. ואין זה שייך אלא ביום הכיפורים שמחוייבים בוידוי, אבל בכל השנה, כיון שאין חייב בוידוי, מה בכך שיאמר עליו שאינו מתוודה.

ב

הטעם שהש"ץ אומר הוידוי בתוך הברכות והיחיד
אחר התפילה

הגאון ר' אברהם ישראל משה סלומון מחרקוב העיר, למה בוידוי יום הכיפורים קבעו לחלק בין יחיד לש"ץ, דש"ץ אומר הוידוי בתוך הברכות, והיחיד אומר הוידוי אחרי התפילה? הנה, בארחות חיים (לר"א מלוניל, הל' יום

הררי קודש

הטעם שיחיד מתוודה אחר התפילה, משום שמא יחטא בתפילה שלא בכונה. 2. דש"ץ אומר הוידוי בתוך הברכות וכו', עיין בספר תוספת יום הכיפורים (יומא פו ע"ב ד"ה) והיכן אומרה) שכתב: ואפשר, דביחיד לא תיקנו שיתודה בתוך התפילה, שלא יפסיק התפילה. אי נמי, שאם חטא בתפילה מחמת שהתפלל בלא כוונה, לכן מתוודה אחר התפילה. אבל הש"ץ דבא להוציא את שאינו בקי, אם היו מתקנים שיתודה אחר התפילה, העם אינם נותנים לב

א
ב
ג
ד
ה
ו
ז
ח
ט
י
יא
יב
יג
יד

ל
מ
נ
ס
ע
פ
צ
ק
ר
ש
ת
י
כ
ל

ספר

25

משמרת

אשר רחמיה

אשר רחמיה

ימים נוראים

חובר בס"ד

בעזר החונן לאדם דעת

משה מרדכי קארפ

בהר"ר זישא אהרן זללה"ה

קרית ספר תשס"ב

סימן ל"ז

בענין ידווי מעומד

וצפרט למש"כ שזריך השתחואה שגס צגמ' לא נרמו ד"ו. רק יסודו כמבואר בשערי חסובה שער א' בעיקר השביעי הנזכר לחסובה וז"ל: הכניעה בכל לב שפלות כו' ודוד ע"ה צהתודותו על חטאו צבוא אליו נתן הנביא אמר בצוף דצרו [מהלים נא, יט] "וצחי חלקים רוח נשצרה לב נשצר ונדכה חלקים לא חצוה רוח נשצרה רוח נמוכה למדנו מזה כי ההכנעה אחד מעיקרי החסובה כי המזמור הזה יסוד מוסד לעיקרי החסובה וצהכנעה יתרצה האדם אל השם" עכ"ל. ונראה שזהו הטעם שזריך ידווי צעמידה והשתחואה משום דצוה היו כוידו על קרבן, שהרי "וצחי חלקים רוח נשצרה", ולכן ההכנעה היא כקרבן. ואכן צעי' ידווי על קרבן, ולכן הצריכו עמידה צהשתחואה צוידו שצוה יש כאן הכנעה צוידו וחשיצ צוידו על קרבן וצוה יש לו גם א' מעיקרי החסובה דהיינו חסובה צהכנעה.

וצאמת שעיקר החסובה והמעלה של הוידו הוא משום ההכנעה שצו וכמבואר בחצות הלצות שער החסובה פרק ד' וז"ל: "וצקשת המחילה אות על כניעתו ושפלותו לפני החלקים והתודותו צעונו כו' וכזה נראה צין צני אדם כי החוטא לחצרו כשיכנע לו ויודה שחטא לו והרע אליו וציקש ממנו המחילה והכיר חצרו ממנו שהוא מתחרט כו'".

[ושו"ר כן בחינוך ססד' שכ': "ולפי שבאר

76 **יומא** פז:] "אבל אמר אנחנו חטאנו חו לא זריך דאמר צר המדורי הוה קאימנא קמיה דשמואל וכי מטא שלוחא דלצורא ואמר אבל אנחנו חטאנו קס מיקס". וכ' הרא"ש ז"ל שם "ש"מ עיקר הוידו מעומד", וכ"פ הר"ן ז"ל שם: "מהא שמעי' שחייב אדם להתודות מעומד ושהלצור נמי חייבים לאומרו עם הש"ך". [ואם כי צהך דינא שכ' הר"ן שהלצור חייבים לאומרו עם הש"ך צטוש"ע חרו' ס"ג נראה דהחיוצ אפי' שהתודה כצו צינו לצין עצמו זריך לעמוד כששומע מש"ך אע"פ שאינו מתודה עמו, עי"ש צפר"ח מ"מ כו"ע מסקו דהוידו עצמו מעומד הוא], וצמג"א חרו' סק"ד כ': "וישחה כמו צמודים [של"ה] ולא יסמוך כמ"ש רס"י תקפ"ה", עכ"ל. והיינו שסמיכה אסורה שהיא כשיצוה אס כשינטל הנסמך יפול הסומך. וכדצרי השל"ה מבואר צמאירי יומא שם: "ולריך שיחודה מעומד צהשתחואה כו" עי"ש. וכצו הק' האחרו' ז"ל דהא עיקר ידווי החטא היה צשעת סמיכה על הקרבן וכמבואר גם ציומא צוידו דכהן גדול, וקיי"ל סמיכה בכל כחו, וא"כ הו סמיכה צגדר שאס ינטל הנסמך יפול הסומך, ואפ"ה מהני לוידו, ש"מ שוידו מועיל עכ"פ צסמיכה, וכצו נאמרו יצוים צוה.

4 **והגרא**ה צפשיטות צכ"ו דצאמת אין טעם הדצו שזריך מעשה עמידה דוקא דלא מצינו שום רמו שמלות וידווי צעמידה

דאין מצוה של עמידה צידוי, אלא שיסודו הוא וידוי בהכנעה שזהו כקרבן, וצידוי וסמיכה על הקרבן גופא אין הכנעה גדולה מוּו וכמושנ"ת. L

ב) צפרי מדש סי' תרו' חמה על הרמז"ם ז"ל שלא הציא כלל לדין שרץ להמדות מעומד אחר שהוא מפורש צמ', אע"פ שציאר בהרסנה כל דיני הוידוי והסעודה. ונראה פשוט דהרמז"ם לשיטתו צה, דהנה צפרק צ' הלי' ו' כ': "והיכן מחודה יחיד אחר תפלתו ושלים נצור באמצע תפלתו צרכה רביעית", הרי דהתקנה של וידוי לש"ץ היא דוקא בתוך התפלה בתוך צרכה רביעית. וצמז"ם פ"ט מתפלה ה"ג גצי סדר חזרת הש"ץ כ' הכי: "ומתחיל ומתפלל בקול רם כו' והכל עומדים ושומעים ועוזין אחר כל צרכה וצרכה צין אלו שלא יאלו יד"ם צין אלו שכבר יאלו יד"ם", הרי דצחקנת חזרת הש"ץ ס"ל דצריכין כל הקהל לעמוד [וידועין דצרי רצונו הגר"א ז"ל שגם אלו שכבר התפללו ביחיד נחשז להם חזרת הש"ץ כחפלת הצור. עי' צמעשה רצן]. וא"כ לק"מ מסוגיין, דמה ששמואל עמד צעיקר וידוי, היינו מדין חזרת הש"ץ, היות שזהו עיקר נוסח הוידוי חוהו צכלל תפלת הש"ץ א"כ היה צריך לעמוד צו כדין חזרת הש"ץ בתפלה שכך נחקן הוידוי שיהא צרכה רביעית. וכל שכן למש"כ הר"ן שהצור צריכין להמדות עם הש"ץ, א"כ משו"ה קם שמואל היות וסקנת וידוי זה היא שיהא בתוך התפלה, אך כ"ו מדין תפלת י"ם ולא מדין וידוי שלזה לא מצינו שצריך שיהא צעמידה דוקא. וכ"מ מדלא נאמר ד"ו צפירות שצריך וידוי מעומד, רק

המצוה זו של וידוי עם חיוז הקרבן כמו שכמוז צפרשת ויקרא דכתיב שם והציא את אשמו שמה יעלה צמחשנה שאין הוידוי לצדו מצוה צפני"ע אלא מהדצרים הנגררים אחר קרבן, ע"כ היו צריכים לצאר צמחילתא שאינו כן אלא מצוה צפני"ע היא כו"ו עכ"ד. והיינו שציקר הוידוי הוא עם קרבן כמפורש צקרא רק שלמדנו שמועיל וידוי גם צלי קרבן. עי"ש עוד דצציו, והוצא לשונו להלן אות ג']. ומחילא לק"מ משה"ק על המג"א מוידוי על הקרבן שהרי נתצאר דלאו משום דצעי דין עמידה צידוי, וא"כ הא ודאי כשסומך על עמוד וכדו' שצלא זה יפול ואין לעמוד שום ענין עם עצם הוידוי הו כישיצה וחסרון בהכנעה ורוח נשצרה, אך כשסתך על הקרבן שזהו מצוה צידוי, ומעלה צנפשו שכל מה שעושים לקרבן ראוי ליעשות לו, א"כ אין לך הכנעה גדולה מוּו כעצם הוידוי על הקרבן צסמיכה. ואדצצה כשהוא סומך צכל כחו על הקרבן הרי הוא כאלו מקריצ כל כחו ומעשיו שאינן אלא להשי"ת ועליהם הוא מחודה. וכמוש"כ הרמז"ן ז"ל [ויקרא א' ח'ז] "כי צעצור שמתשצת צני האדם נגמרים צמחשנה דצור ומעשה ציוה השם כי כאשר יטא ויצא קרבן יסמוך ידו עליו כנגד המעשה ויחודה צציו כנגד הדצור וישרוף צאש הקרבן והכליות שהם כלי המחשנה והמחאה, והכרעים כנגד ידיו ורגליו של אדם העושים כל מלאכתו, וצרוק הדם על המוצח כנגד דמו צנפשו, כדי שיחשוב אדם צעשותו כל אלה כי טא לאלקיו צגופו וצנפשו וראוי לו שיספך דמו וישרף גופו לולא חסד הצורא שלקח ממנו חמורה. וכפר הקרבן הזה שיהא דמו חמת דמו נפש חמת נפש כו"ו עכ"ל. וא"ש היטב

באגב גררל צמעשה דשמואל צחורת הש"ך, א"כ ודאי ניחא טפי האי פירושא דמדון חורת הש"ך הוא, וז"צ ונכון צס"ד.

ג) צרמ"ח תרז' ס"ג איחא דעיקר הוידוי הוא אצל אנחנו חטאנו. וכ"ה צרמב"ס וטור. אך צשל"ה כ' והוצא צגליון הגרע"ח ז"ל סי' תרז' ס"ג: שישר צעיניו הנוסח אצל אנחנו "ואצותינו" חטאנו. וצחמת שכן איחא צשערי תשובה לרצינו יונה ז"ל שער א' צעיקר היד' וז"ל: "הוידוי שנא' והתודה אשר חטא עליה יש עליו להזכיר עוונותיו ועוונות אצותיו כי היה נענש עליהן צאוחו מעשי אצותיו צידו, וכן כחוצ והתודו את עוונס ואת עוון אצותס", עכ"ד. ולהדיא שהוא מעיקר חובת הוידוי כמצואר צקראי [ושו"ר צשל"ה גופיה צשער התשובה שהציא מדברי הרר"י הללון], ולע"ט על הפו' שסחמו צזה צנוסח הוידוי לומר רק אצל אנחנו חטאנו, ואף השל"ה לא החזיק צזה מעיקר הדין רק שהדצר ישר צעיניו.

ושו"ב מנאחי צמינוך מנזה ססד' שהציא המכילתא שאמרו סס: "ועדיין הייתי

לומר שאין הוידוי אלא צארך מנין אף צגלויות ח"ל והתודו את עוונס ואת עוון אצותס" וציארה הצינוך וז"ל: "כלומר אע"פ שמתודין צלא קרצן מ"מ לא יהיה חייב הוידוי אלא צארך כי סס עיקר הכפרה וסס הקרצנות ועיקר הכל צה מנין אף צגלויות דכתיב והתודו את עוונס ואת עוון אצותס כלומר עוון אצותס שחטאו וגורשו מן הארץ וכן אמר דניאל צחוך לארץ לך ד' הצדקה ולנו צושט הפנים כיוס הזה" עכ"ל. הרי שהוידוי על עוון האצות הוא צגלות שמתודים על מה שחטאו וגורשו מן הארץ דכתיב צקרא, אך כשהדור מתודה על עוון חטאיו עצמו מה שאינו נוגע לגלות רק שהוא צריך כפרה על עצס עוונותיו, צזה אין ענין להזכיר עוון האצות. וגס רצינו יונה ציאר טעמו "כי היה נענש עליהן צאוחו מעשה אצותיו צידו", שזהו דוקא צכה"ג שצזה צ"ל אצל אנחנו ואצותינו חטאנו. ולכן כ' השל"ה שראוי לומר כן שיעיל למי שמחזיק מעשה אצותיו צידו, אך לעיקר הלי' תשובה למי שחטא ורוצה לשו"ב לא הציאו הפו' שהוא עיקר הוידוי הואיל ואין חטאיו מחמת אצותיו. ל

סימן לח'

בדין סיכה ורחיצה שאינה של תענוג

ומשמע דסיכה חמירא מרחיפה, שלא התירו סיכה רק צחולה או צמי שיש לו חטטין ולא צמזמהס ומלוכלך כצרחיפה, וכ"מ צרמב"ס ז"ל פ"ג משצ"ע ה"ט: "אסור לסוך כו' צין סיכה של תענוג צין סיכה שאינה של

[י"בא עו:] "אסור לרחוך מקצת גופו ככל גופו ואס היה מלוכלך צטיט וצחולה רוחך כדרכו ואינו חושש. אסור לסוך מקצת גופו ככל גופו ואס היה חולה או שהיו לו חטטין צראשו סך כדרכו ואינו חושש".

בעזרה"ת

ספר

אורות ימי הרחמים

הערות וביאורים בסוגיות הש"ס
ופוסקים ראשונים ואחרונים
בעניני ימים הנוראים

ונלוה עליו

ספר עבודה תמה

על סדר עבודת יום הכפורים

ממוהר"ר יהושע רפאל בנבנשת זצוק"ל
שנדפס בראשונה בשנת שע"ו לפ"ק

חובר מאתי בסעייתא דשמיא

שלמה הלוי וואהרמאן

ר"מ דמתיבתא דנסאו קאונטי

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשע"ב

שנת "ושמחת" בבל הטוב לפ"ק
ק"ו גארדענס היללס, ניו יורק

מיד אבל רבנן הרי ס"ל דלכפרת יוה"כ בעי' תשובה ושוב לדידהו אין שום הכרח לומר דיוה"כ אינו מכפר עד שתחשך ויתכן שפיר לומר דמכפר כל שעה ושעה וכע"י שעיר המשתלח במקום שלא עשה תשובה דבכה"ג אין יוה"כ גרידא מכפר.

ולפי"ז הרי מיושבת היטב קו' הגבו"א די"ל דהא דבכריתות (יח:): דמבואר דיוה"כ בכל שעה מכפר לרבנן קאי דקיי"ל כוותיהו אולם התוס' בשבועות (יג:): י"ל דלרבי קאי דהרי שם פריך כרת דיממא לרבי לית לי ומשני דמשכחת לה באכל אומצא וחנקתי ומת ועל זה הוא דכתב התוס' דיוה"כ אינו מכפר עד שתחשך למוצאי יוה"כ כנ"ל.

מח

עמידה באמירת וידוי

76 איתא ביומא (פז:): אמר רבי המדודי הוה קאימנא קמי' דשמואל והוה יתיב וכי מטא שליחא דצבורא ואמר אבל אנחנו חטאנו קם מיקם, אמר ש"מ עיקר וידוי האי הוא. ומבואר דאמירת וידוי טעונה עמידה. וכ"פ המחבר באו"ח בסי' תכ"ז ס"ג דצריך להתודות מעומד, ואפי' כי שמע לי' מש"ץ והוא התודה כבר צריך לעמוד. וכ"פ הטור שם. וכב"י כתב שכ"ה דעת הרא"ש ודעת הר"ן בשם הגאונים. וכ"ה בפיוט דאתה כוננת שאומרים במוסף של יוה"כ — "היה עומד באימה לפני א-ל עליון ואומר עליו דברי וידוי וסמך שתי ידיו עליו והתודה" ומדגיש דהיה עומד מפני שוידוי טעון עמידה.

ומכבר דנו רבוותא על שהרמב"ם השמיט הלכה דעמידה בשעת וידוי. ועי' בפרמ"ג באו"ח בסי' תר"ז בא"א אות ד' מש"כ בזה. ואולי סמך על מש"כ בפ"ב מהל' תשובה ה"ז דיחיד מתודה אחר תפלתו וש"ץ באמצע תפלתו בכרכה רביעית. ופשוט דיחיד מתודה אחר תפלתו היינו קודם עקירת רגליו ושוב מבואר שמתודה מעומד. וכן הש"ץ שאומר וידוי באמצע התפלה פשוט הוא דהוי בעמידה.

ובזבחים (יט:): בהלכה דקידוש ידים ורגלים אמר אביי עמידה מן הצד איכא בינייהו ופירש"י עמידה שאינה בלי סיוע ולרבנן ל"ה עמידה. ועי' בשטמ"ק שם אות ד' עיי"ש. וכתב התוס' דצריך להזהר בשעה שקורין בתורה שלא לסמוך משום דאיתא במגילה (כא). דבתורה בעי' עמידה. ועי' במג"א

בסי' ר"ז סק"ד שלא יסמוך בזמן שמתודה. וביאר המחשה"ק שלא יסמוך כ"כ עד שאם ינטל הדבר שסומך עליו יפול. והק' הגה"צ כ"ק האדמו"ר מגור בעל אמרי אמת זצ"ל בפסקי תשובה ח"ג בסי' שנ"ג דכיון דהוידויין שעל הקרבנות בשעת סמיכה נאמרו ובחגיגה (טז:;) איתא דבעי סמיכה בכל כחו איך זה יתכן אמירת הוידוי בעמידה הא בסומך בכל כחו בודאי יפול אם יטלו ממנו את הבהמה. (ואולי י"ל לפמש"כ הברכי יוסף בסי' קל"א שזקן וחלוש מותר לסמוך במקום דבעי עמידה עיי"ש).

→ והנראה בזה ליישב דהנה כתב הרמ"א בשם הריב"ש בחו"מ בסי' י"ז ס"א דהעדים לעולם צרי' לעמוד ועמידה ע"י סמיכה מקרי שפיר עמידה לענין זה. והק' הסמ"ע שם בסק"ו מהא דאי' בסי' כ"ח שפסק המחבר דאם הדיינים קבלו עדים כשהם נסמכים על העמוד אפי' לכתחילה מותר דסמיכה כשיביבה ומקורו מהריב"ש בסי' רס"ז. ובסמ"ע מסיק דאזלינן הכא והכא לקולא ואם היו הדיינים וגם העדים נסמכים בדין אחד פעם אחת דאסור למיעבד הכי דממ"נ חד מהם לא עביד כדינא ודומה למש"כ הטור והמחבר בסי' קצ"ז בקנין חמור וגמל ובסי' ר' בקונים בכלים של לוקח ובכליו של מוכר. ועי' בש"ך שהביא מהב"ח שחולק ע"ז. ועי' בתומים שהוכיח כהרמ"א מקו' התוס' בסוטה (מ:). ובט"ז בסי' י"ז כתב דדברי הרמ"א תמוהין דהא קיי"ל בזבחים (יט:) דעמידה מן הצד ל"ש עמידה — ר"ל עמידה שא"א לה בלא סמיכה שאם ינטל העמוד הוא נופל.

ובעזה"ת מכבר כתבתי ליישב דבמקום דבעי עמידה בעצם ל"מ בעמידה שע"י סמיכה כדאי' בזבחים (יט:) דעמידה כזו אינה חפצא דעמידה ושפיר דבריינים חשיבא ישיבה בכה"ג אבל במקום דל"ב עמידה בעצם וכל הלכה דעמידה היא מפאת נתינת כבוד לב"ד — דמוטל על העדים ועל הבע"ד לכבד את הב"ד והעמידה היא האמצעי להגיע לאותה תכלית הנרצה של כיבוד ב"ד — שוב אף דע"י סמיכה הוי תסרון בחפצא דעמידה, מ"מ לית לן בה כיון דל"ב עמידה בעצם והדין דכיבוד נתקיים גם ע"י סמיכה שע"ז הוא מראה הידור לב"ד. וכן פשוט לענ"ד דגם בעמידה לפני אביו ורבו ל"ב חפצא דעמידה ממש דכיון דחובת העמידה משום כיבוד היא בעמידה שע"י סמיכה סגי. ועי' בספרי שא"י ח"ג בסי' ג' עיי"ש.

ובאו"ח בסי' רס"ח ס"ז כתב המחבר דאומרים ויכולו מעומד. וכתב הט"ז סק"ד לפי שבזה אנו מעידים להקב"ה במעשה בראשית ודין העדים בעמידה. וכזה כתב המג"א שם סק"י. (ועי' בס' עבודת הקודש מהחיד"א דלפני אמירת

ויכולו צרי' להרהר בתשובה כיון דהוי כהגדת עדות ורשע פסול לעדות). ועי' בחזו"א באו"ח בסי' ל"ח סק"י עיי"ש. ולפמש"כ שוב בחיוב דעמידה זו דאינה חפצא דעמידה בעצם מהני גם בעמידה שע"י סמיכה. ושו"מ שכ"כ בס' רבבות אפרים ח"ו בסי' קל"ד אות ב' עיי"ש.

ועי' בר"ן בסנהדרין (יט.) דהא דאמרה תורה בע"ד בעמידה משום כבוד ב"ד הוא והם יכולים למחול ומשום הכי אמרי' בשבועות (ל.) דצורבא מרבנן מותבינן לי' שיש לב"ד לכבדו משום כבוד התורה, ומבואר דכיון דחיוב העמידה הוא מפאת כבודם של הב"ד שפיר מהני מחילתם, אבל אם התורה קבעה חיוב דעמידה בעצם ובעי' חפצא דעמידה ברור דלא נתהוו לחפצא דעמידה ע"י מחילת הדיינים. ואולי זוהי כונתו במש"כ דמקרי עמידה לענין זה דכונתו דאף דבכה"ת כולה סמיכה אי"ז חפצא דעמידה מ"מ סגי' בעדים דשם ל"ב עמידה בעצם רק דבעי' הכיבוד שנתהוו ע"י העמידה וכיבוד זה איכא גם בעמידה שע"י סמיכה. והשתא תו ל"ד להא דבזבחים (יט:) דאיירי בקידוש ידים ורגלים דגמרי' דין דעמידה מקרא דלשרת ושירות מעומד הוא ואיתקש קידוש לשירות וכמש"כ רש"י שם ושוב בעי' עמידה בעצם ושפיר דל"מ ע"י סמיכה דעמידה כזו אי"ז חפצא דעמידה ומיושבת כזה קו' הט"ו.

וכ"ה במצות תק"ש שס"ל להמג"א באו"ח בסי' תקפ"ה דל"מ בעמידה שע"י סמיכה. דהנה כתב הרא"ש בס"פ ערכי פסחים דמברכים ספירת העומר מעומד דכתיב בקמה תחל לספור אל תקרי בקמה אלא בקומה. וכן הביא הכ"מ בפ"ז מהל' תמידין ומוספין הכ"ג בשם מהר"י בן גיאת. ועי' באבודרהם בעמוד מ"ה דשש מצות הן שברכתן מעומד — עומר, לבנה בחידושה, ציצית, שופר, לולב ומילה דבאלו כתיב לכם ואנו למדין חמשתן בגז"ש מלכם הכתוב בעומר. ולפי"ז בתק"ש דאיכא גז"ש להצריך עמידה בעצם שפיר דל"מ ע"י סמיכה. ועי' במג"א בסי' תכ"א דל"מ סמיכה בהלל. ולפי"ד גם בהלל בעי' עמידה בעצם ומקרא מלא כתיב הללו עבדי ה' העומדים וכו'.

ועי' בתניא רבתי בסי' ע"ה שהחבר ר' בנימין ב"ר אברהם הרופא כתב דממילא מסתברא שהתוקע צריך לתקוע בעמידה כיון שהיום הוא יום הדין ותק"ש מלמדת סניגוריא עלינו לזכר עקידת יצחק לכן ראוי שיעמוד המליץ לפני הדיין דהא קיי"ל בע"ד בעמידה. ולפמש"כ שוב הרי"ז הלכה בכיבוד ב"ד ולא דין דעמידה בעצם. (שו"כ בתניא שם לפי שהבקי התוקע הוא ש"ץ והוא במקום כל הצבור לכן הוא תוקע בעמידה. ולכאורה שיטתו דאיכא גדר דתפלה בתק"ש דצרי' לשמוע מהשופר התפלה דזכור לנו עקידת יצחק).

אורות ימי הרחמים

ריט

ובש"י ח"ג בסי' ג' דנתי בעזה"ת בדברי הגמ' בסנהדרין (מב.) דטעם דעמידה בברכת הלבנה הוא משום דהו"ל כמקבל פני השכינה והוא דלא כהאבודרהם ש"ל שהוא מפאת גז"ש. ועי' בס' הפרדס לרש"י בסי' קע"א מש"כ בזה. ועי' ביד רמ"ה שם בסנהדרין דמהני סמיכה בברכת הלבנה והוא דלא כמש"כ הגרע"א באו"ח בסי' תכ"ו בשם הס' תורת חיים. ולכאורה תליא במש"כ אם בעי' עמידה בעצם.

ולפמש"כ י"ל דבהלכה דקריאת התורה אם מהני בה סמיכה פליגי בזה הבבלי והירושלמי. במגילה (כא.) ילפי' דין דעמידה בקרה"ת מקרא דואתה פה עמוד עמדי דלכאורה מבואר מזה דבעי' עמידה בעצם ושוב ל"מ ע"י סמיכה. אולם הירושלמי הובא בתוס' בזבחים (יט:) ס"ל דבעי' עמידה דכשם שניתנה תורה באימה כך נוהגין אותה באימה. ולכאורה ס"ל דאי"כ הלכה דעמידה בעצם והעיקר שבקרה"ת יתנהג באימה ואולי זה נתקיים גם ע"י סמיכה. ואולי י"ל דעכ"פ בעי' כבשעת מתן תורה דאז לא היו סומכין, ואכתי יש לדון בזה.

ועי' במו"ק (כא.) דקריעה צריכה להיות מעומד ומקרא מלא כתיב באיוב פ"א ויקם איוב ויקרע ובשמואל ב' פי"ז ויקם המלך ויקרע. וכ"כ המחבר ביו"ד בסי' ש"מ דצריך שיקרע מעומד ואם קרע מיושב לא יצא וצריך לחזור ולקרוע. ולכאורה פשוט דילפי' מקרא דבעי' עמידה בעצם ושוב לפמש"כ לא מהני עמידה שע"י סמיכה.

ואולי י"ל דרק במקום דכתיב "עמידה" בקרא לא מהני בעמידה שע"י סמיכה דאי"ז חפצא דעמידה משא"כ במקום דכתיב "קימה" בקרא דבזה מהני אף ע"י סמיכה דהביאור דקימה היינו פעולת הקימה - לעקור א"ע ממקום מושבו - ודבר זה נתקיים אף בעמידה שע"י סמיכה דע"י פעולת הקימה שוב אינו נמצא במצב של ישיבה או שכיבה.

ולפי"ז י"ל דהא דכתב הרמ"א באו"ח בסי' נ"ו ס"א דיש לעמוד כשעונין קריש וכל דבר שבקדושה ובמג"א שם בסק"ד הסמיך הלכה זו אקרא דויקם מעל הכסא דבעמידה זו מהני גם בעמידה שע"י סמיכה דביאורו של קימה הוי עקירה ממקום מושבו וכמש"כ. וכן י"ל בהא דבסנהדרין (נו.) בהלכה דמגדף דהדיינים עומדים על רגליהם דשם (ס.) ילפי' לה מקרא בשופטים פ"ג בעגלון מלך מואב דכתיב ויקם מעל הכסא. ולפמש"כ הרי קימה נתקימה גם בעמידה שע"י סמיכה. ואכתי יש לדון בזה. (והא דדרשי' בספה"ע דבעי' עמידה מקרא דבקמה דקרינן בקומה אולי יש לחלק בין קומה לקימה דביאורו של קומה היינו שיעמוד בקומה זקופה ודבר זה לא נתקיים בעמידה שע"י סמיכה).

ונחזור לעניננו — וכבר כתבו הפוסקים הובאו במשנ"ב בסי' תר"ז סק"י דהא דבעי' עמידה בוידוי הוא משום דעי' העמידה בוידוי הוי דרך הכנעה טפי ומתודה בלב שלם שלפי"ז מבואר דאי"כ דין דעמידה בעצם ועיקר העמידה הוי לזרוז שיכניע א"ע להשי"ת כשמתודה לפניו אשר עי"ז יגיע לידי וידוי שלם. ולפי"ז גם בעמידה שע"י סמיכה סגי ובפרט כשסומך מפאת ההלכה שהתורה הטילה עליו - שקרבנות טעונים סמיכת בעלים — ומיושבת בזה קו' האמרי אמת. אולם אכתי יש לדון ממש"כ בסי' יפה ללב הובא בכף החיים בסי' תר"ז אות כ"ג דדין דעמידה בשעת וידוי ילפי' מקרא דבנחמי' פ"ט — ויעמדו ויתודו על חטאתיהם דלפי"ז אולי בעי' עמידה בעצם ול"מ ע"י סמיכה ושוב אכתי תמוה תמיהת האמרי אמת דאיך זה יתכן וידוי בעמידה כשסומך בכל כחו.

ואולי יש ליישב את דברינו אף לשיטת היפה ללב די"ל דוידוי דקרבנות אי"ז פרט וחלק במצות תשובה רק דהוי גדר אחר לגמרי, דאף כשכבר עשה תשובה והתודה על חטאו מ"מ חידשה תורה דמוטל עליו להתודות בשעת כפרתו (שהיא הבאת קרבנו) דוידוי הוי פרט וחלק בעיקר המכפר — דהיינו הקרבן. ועי' ברמב"ם בפ"א מהל' תשובה ה"א כיצד מתודין — אומר אנא ה' חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי וכושתי ממעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה, וזהו עיקרו של וידוי. אולם בפ"ג מהל' מעשה הקרבנות הט"ו כתב דכיצד מתודה — אומר חטאתי עויתי פשעתי ועשיתי כך וכך וחזרתי בתשובה לפניך וזו כפרתי. ומבואר דהוידוי שבשעת כפרה (הבאת קרבן) א"צ אמירה דאנא ה' וא"צ חרטה על העבר וקבלה על העתיד וסיבת הדבר טעון ביאור.

ולענ"ד נראה דוידוי קרבנות אינו אלא סיפור דברים בעלמא שחטא ושעשה תשובה ועכשו הוא מביא כפרתו והוידוי הוי תנאי באותה כפרה. (וכרור שכבר עשה תשובה עם כל נוסח הוידוי הנצרך שהזכיר אנא השם והיתה חרטה על העבר וקבלה על העתיד דבלא"ה לא יתכן כלל שיאמר בוידוי דקרבנות שחזר בתשובה).

ולפי"ז שוב לא דמי מש"כ הרמב"ם בהל' מעה"ק למש"כ בהל' תשובה, דבהל' תשובה איירי בדין דוידוי דהוי פרט וחלק במצות תשובה ולזה בעי' כל נוסח הוידוי לרבות גם אנא ה' וחרטה וקבלה. ועי' בחינוך במצוה שס"ד דאיכא קרא מיוחד להורות הלכה דוידוי דתשובה ואיכא ילפותא אחרת להורות הלכה דוידוי קרבנות. הרי כהדיא דב' גדרים נפרדים הם ויתכן לומר

דוידוי דקרבנות הוי גדר דוידוי בשעת כפרה והוי פרט בעצם המכפר ואי"ז פרט בדיני תשובה. (ובספרי שא"י ח"ד בסי' כ"ז דנתי בעוה"ת גם בוידוי דיוה"כ דאולי אי"ז וידוי דתשובה רק וידוי דבשעת כפרה ודמי לוידוי דקרבנות. ועי' ברמב"ם בפ"ב מהל' תשובה ה"ח דבוידוי דיוה"כ באבל אנחנו חטאנו סגי ול"ב אנא ה' וחרטה וקבלה. ועי' ביראים במצוה קכ"א דחכמים סמכו וידוי של ישראל כיוה"כ לוידוי כה"ג שהוא חוב של וידוי דבשעת כפרה של הפר והשעיר ואינו מפאת תשובה).

ואם כנים הם דברינו י"ל דהן אמת כמש"כ הפוסקים דסיבת העמידה בוידוי קרבנות היא משום דבכך הוי דרך הכנעה טפי ואי"כ הלכה דעמידה בעצם ושפיר דמהני סמיכה ומיושבת קר' האמרי אמת. אולם מש"כ בס' יפה ללב דמקרא הוא דילפי' הלכה דעמידה בוידוי ומבואר דבעי' עמידה בעצם י"ל דבוידוי דתשובה איירי וכדמשמע פשוטות הקרא והתם י"ל דל"מ סמיכה משא"כ בוידוי דקרבנות דהוי פרט בהמכפר וגדר אחר לגמרי.

ובעיקר קר' האמרי אמת אולי יש מקום ליישבה באופן אחר. דהנה איתא ביומא (לה:) בא לו אצל פרו וסומך שתי ידיו עליו ומתודה. ושם (מא:) איתא בא לו אצל פרו שני' וסומך שתי ידיו עליו ומתודה. ומבואר דבפר החטאת של כה"ג היה סומך עליו פעמים ומתודה. ובאמת איתא במנחות (צג.) דתיכף לסמיכה שחיטה ושוב תמוה על הסמיכה הראשונה של כה"ג שלא היתה סמוכה לשחיטה ואדרבא מפסיקין בעבודות ב' השעירים בין סמיכה הראשונה לשני'.

ושמעתי ממו"ר הגאון האדיר מוהר"ר אליעזר זילבער זצ"ל שאמר בשם הצ"פ דסמיכה הראשונה אינה סמיכה מפאת עבודת קרבן רק דהיא מפאת דין דוידוי שמוטל על בעל הקרבן דכיון דחייב להתודות על הקרבן שוב סומך בשעת הוידוי כדי שתחשב הוידוי כוידוי על הקרבן. והשתא דאין הסמיכה מעבודת הקרבן ל"ב תיכף לסמיכה שחיטה דרק בסמיכה שמפאת עבודת הקרבן שהיא עיקר הסמיכה על עצם הקרבן הוא דבעי' לכל תנאי ופרטי סמיכה (כתיכף לסמיכה שחיטה וכו').

ושוב הוסיף מו"ר זצ"ל דכ"ה בהלכה דסמיכה בכל כחו דהוי הלכה רק בסמיכה שהיא מפאת עבודת קרבן (דהוי הלכה בעצם הקרבן שהקרבן טעון סמיכה) משא"כ בסמיכה שהיא מפאת דין דוידוי שאי"ז עיקר הסמיכה שבעצם הקרבן. ושו"מ בחידושי הגר"ז בזבחים (מ.) דהא דבעי' ב' סמיכות על פר

כה"ג הוא מפאת ב' הגדרים שבסמיכה: (א) דעצם הקרבן טעון סמיכת בעלים ובזה בעי' תיכף לסמיכה שחיטה, ו(ב) סמיכה מפאת וידוי דבעי' שיתודה על קרבנו, וזה נתקיים ע"י וידוי שבשעת סמיכה.

ולוא דמסתפינא אמינא דאף בכל קרבנות דאין בהו אלא סמיכה אחת מ"מ אותה הסמיכה כוללת ב' הגדרים — סמיכה מפאת עבודת קרבן וסמיכה מפאת וידוי — ורק בסמיכה שהיא מפאת עבודת קרבן צרי' שיסמוך בכל כחו. ואם כנים הם דברינו אולי י"ל דבסמיכת כל הקרבנות יסמוך בתחילה בהנחת ידיו על הבהמה גרידא ובאותו זמן יאמר וידוי וסגיא לוידוי אף שהסמיכה אינה בכל כחו והרי"ז כסמיכה הראשונה של פר כה"ג דהיא מפאת וידוי (ומיושבת קו' האמרי אמת דבהנחת ידיו על הבהמה גרידא בודאי שלא יפול כשנוטלים ממנו את הבהמה) וכשגומר את וידויו יגמור את סמיכתו בכל כחו והוא מפאת דין דסמיכה דמפאת עבודת קרבן.

ועי' בחגיגה (טז:): פעם אחת הי' לנו עגל של זבחי שלמים והביאנוהו לעזרת נשים וסמכו עליו נשים, לא מפני שהסמיכה בנשים אלא כדי לעשות נחת רוח לנשים. ופריך ואי ס"ד סמיכה בכל כחו בעי' משום נח"ר דנשים עבדינן עבודה בקדשים. ומשני לעולם אימא לך בעי' בכל כחו דא"ל אקפו ידיכו (פירש"י הקילו ידיכם). ושוב פריך אי הכי לא מפני שסמיכה בנשים תיפ"ל דאינה לסמיכה כלל, וא"ר אמי חדא ועוד קאמר. ולכאורה תמוה דאם בעי' סמיכה בכל כחו איזו נח"ר עשו לנשים כשלא סמכו בכל כחן דסמיכתן הרי ל"ח חפצא דסמיכה כלל.

ולפמש"כ אולי י"ל דנהי נמי דלא פעלו הנשים כלום בגדר דסמיכה שהיא מפאת עבודת קרבן משום דלא סמכו בכל כחן (דלהכי איתא בגמ' שם דליתא לסמיכה כלל) מ"מ אכתי נעשה להן נח"ר במה שעב"פ קיימה דין דסמיכה שמפאת וידוי דלזה ל"ב בכל כחו. (ועי' בתוס' שם דאיירי בכהמה שלהן דהשתא דומה לסמיכה להיות בבעלים). ואף דבכלל אין מתודין על השלמים וכמש"כ הרמב"ם בפ"ג מהל' מעה"ק הט"ו מ"מ הרי כתב שם הרמב"ם דאומרים דברי שבח על השלמים ושוב י"ל דעשו נח"ר לנשים במה שסמכו בשעת אמירת אותו השבח שהוא במקום וידוי ובזה ל"ב בכל כחו.

ובני הנחמד האברך כמדרשו הר"ר חיים דוב שליטי' . העירני דהא דאין מתודין על השלמים הוא משום שהשלמים אינם באים מש: ז כפרה, ונכון הוא. אלא דלפום ריהטא לכאורה יש להעיר ממש"כ רש"י בחולין (קל:): דמש"ה

ממעט חזה ושוק דכיון דלכפרה ולריצוי בא לא שכיח דמעכב. ועי' במד"ת
בפר' תצוה דשלמים מכפרים על עשה. ובזוה"ק בפר' ויקרא מבואר דמכפרים
על עשה ול"ת. ועי' בשטמ"ק בכתובות (לכ.) שהביא מהרא"ה והרמב"ן דאף
בק"פ שייך כפרה דכיון דאיכא הרצאת דמים ודאי מכפר. וכ"מ בפסחים (סא):
שחטו למולין ע"מ שיתכפרו בו ערלים. וכבר האריך בזה הגאון ר' מאיר אריק
בס' טל תורה בחולין (קל:). ואולי יש מקום לחלק בין הנושאים ואכמ"ל יותר.

ובטור"א שם בחגיגה הק' אהך עובדא שסמכו בעזרת נשים הא בעז"נ
ליחא לסמיכה כלל ואפי' בסמיכת אנשים. וכן הק' במשך חכמה בפר' וירא
מדברי התור"כ דאם סמך בחוץ יחזור ויסמוך בפנים. וכ"פ הרמב"ם בפ"ג מהל'
מעה"ק הי"א עיי"ש. ולפמש"כ רק בסמיכה שהיא מפאת עבודת קרבן הוא
דבעי שתהא בעזרה ובעי' תיכף לסמיכה שחיטה משא"כ בהנך נשים דרק
מפאת דין דידוי סמכו ובזה מהני גם בסמיכה בעזרת נשים כנ"ל.

ובעיקר קו' כ"ק האדמו"ר זצ"ל הנה בס' מקראי קודש הביא דברי הר"י
כנבנשת בעבודה תמה על סדר עבודת יוה"כ בפירוש אתה כוננת שכתב
דאע"פ דהוידוי הוא בשעת סמיכה מ"מ אינו מתודה כשידיו מונחות על ראש
הקרבן ממש אלא עומד באימה כעבדא קמי מרי' וידיו כפופות וקומתו כפופה
ומתודה כמו שאמרו בתפלה שאסור להחזיק איזה דבר בידיו שלא תתבלבל
כונתו. אולם בעבודת ישראל להר"י קמחי כתב דלפי משמעות חז"ל והרמב"ם
הוידוי צריך להיות בשעת סמיכה ממש כששתי ידיו על קרניו של הקרבן
עיי"ש. L

מט

איסור שתי נשים לכהן גדול ביום הכפורים

הרמב"ם בפ"ז מהל' איסורי ביאה הי"ג כתב דכהן גדול אינו נושא שתי
נשים לעולם כאחת שנא' אשה אחת ולא שתיים. וכתב הראב"ד דלא מתחווירא
שלא אמרו ביומא (יג.) אלא ביתו אמר רחמנא ולא ב' בתים ואפשר שלא
נאסר בב' נשים אלא ביוה"כ. ועי' במגיד משנה דמקורו של הרמב"ם הוא
ביבמות (נט.) דאמרי' התם אשה אחת ולא שתיים. ולכאורה יש לתמוה על
שיטת הרמב"ם דבכל השנה איכא איסור דב' נשים דא"כ אמאי לא הביאה
הגמ' ביומא הדרשא דאשה אחת ולא שתיים והביאה מקרא דביתו.

Sefer ha-yashar (Ethical work)

ספר הישר

המבוא

ועם פירוש ועם ליקוט

"לישרי לב" "דברי יושר"

בו יוצא דברים כמתן
מאת רבותינו בעלי המוסר
המבארים ומפרשים
את דברי רבינו
מבאר לשפה נלונה
דברי רבינו המתפלג ז"ל
ויבא בהרחבה את מקורותיו
ובחשיפת מלוצה

כל אלו חובנו יחדיו
בשעתא דשמיא
עיי

אלהו רוט
בני ברק התשנ"ז

פי אילו נקמצא אמן חקם אשר יוכל לצירי פל צנורה, ונשאלהו ארץ
 תלה ראוי לצלות גוף האדם, היה זאת המהרפקה והפניה
 אשר אנו רואים באדם, לא פחות ולא יותר. פי היה אמר לנו,
 צריך שיהיה האדם בקומה וקופה, כדי להיות יתרון פניו ודין
 המהמה. ועוד, פי המהמה אשר בקרבו היא עליונה ואצולה מן
 השמים, והמקרה לפאת מקורה, ועל פן מעמדוה בקומה וקופה,

דברי יוסף

ח. לצורך כל צורה - להכניס היסוד מלה"ד לעיוני שנשא בה מלכים אם
 כל בריה ובריה. והרבה - המגד לה כל מה שבעולם אינם חשוכים
 ואיכות החמרים. והבניה - הצורה לה כלום שהיא בה מלך, כך הנפש אילו
 יכולת עמדה, תנועה וכו', לא שחיה כהאח לה כל מעדני עולם אינם כלום
 - אין לגרוע ממה שאנו רואים במעשה לה, למה שהיא מן העליונים, ואיחא
 הבורא, ולא יותר - ואין להוסיף עליו. בגמ' אין בן דוד בא עד שיכלו נשמות
 כלומר שישא ושלמות השכל האנושי ג"כ שנגוף דהיינו מוצא הנשמה הוא במקום
 מחייב לכרוא את האדם כפי שאכן הנקרא גוף, והוא מתחת לכסא הכבוד.
 נברא, יתרון בניו וכו' הבהמה - כדי ואצולה - נתונה. לפאת - לצד.
 להבדיל ביניהם באופן הניכר גם מקורה - שרשה. בקומה וקופה -
 מהחיה והצומח, וזאת כדי שיעד ואיחא במס' תגינה וכו' א ששה דברים
 האדם את מעלתו ואת חשיבותו. ואיחא נאמר בני אדם שלשה כמלאכי השרת
 במדרש בארשית רבה על הפסוק "ואכלח שלשה כמהמה. שלשה כמלאכי השרת יש
 את עשב השדה": כיון ששבע אוד"ד כן להם דעת כמלאכי השרת ומתלכין
 הזיעו פניו אפר מה אני נקשר לאבוס בקומה וקופה כמלאכי השרת ומספריים
 כבהמה א"ל הקב"ה הואיל והזיעו פניו בלשון הקודש כמלאכי השרת. ולדעת
 האכל להם וכו', עליונה - כמ"ש "ויפח ריבנו ביאר הגש" הוא שכוין שהנשמה
 באופן נשמת חיים" ואיחא בזה"ק שאן היא עליונה והיא כבהמה מלאך לכן היא
 דנפת מדרגה נפת. וכן איחא בקולת מעמידה את האדם בקומה וקופה כי היא
 נמשכת לשרשיה העליונים ומשבת היא נמשכת לא מלאך".

וכפורה אמתיים. וכל מעשה ה' אשר אשר פעולם הם מעשה
 הפורה. ונקח ראיה מפעשיו הנגלוים, על המסמרים הנעלמים.
 וכאשר נתנה הפורה מפעשה אחר במישור, פן נתנה פשאר
 הפעשלים. וכל מה שיתקן האדם מפעשיו, הוא מתרמה בהם
 לפורה. פי פשיקנה אדם ארץ אפים, ורצה להמשיך עצמו בראת
 המורה לפורה. ואם יהנה גומל חסד או שופש בצדק, הוא ממשיך
 עצמו קפי יקלתו לפורה, וכן שאר המדות הטובות ה'ראויות לקני
 אדם, וקפי קרבה האדם לפורה, יהיו מעשיו ישרים.

ד. צורת גוף האדם ועניני מראים על שיא החכמה
 ואי אפשר לו להיות נברא באופן אחר

דברי יוסף

על מעשי הבורא, אם כי רק בהנחה ומשליכו מלפניו, ושאר דרכי הנהגת
 ההבדל המוחי בין מעשי הבורא שהם העולם ע"י הבורא יתב. וכאשר -
 אמתיים ומחולקים לבין מעשי האדם וכמו במישור - באופן התנו והנאות
 שהם ומניינם ומקוריהם. וכל מעשה שאין למעלה ממנו, בשאר המעשים -
 הישר אשר בעולם הם מעשה הבורא הנמרים, שיתקן האדם במעשיו -
 פי' כמו שאמר שכל מעשה הבורא שמותי בהם שלמות ומעלה. ארץ אפים
 בעולם והם מעשי יוסף. במעשיו - וזון ואינו מתפש לנקום וכו'. וכפי
 הנלוים - ככדאי, בהודות נשמים. קרבת האדם לפורה - השגת את
 והפרנסת כל חי, והיותו מונו ויוגים מרחיקי של הבורא ודדעתו אותם עד כמה
 וכו'. על הנמרים הנעלמים - כמו שניתן בשכל אנושי, כך ישתדל לאמץ
 שמתברכינו לעיל, שהשע הוא כהחיות לעצמו מידת אלו יתח ויתח וע"כ
 כלי פנים אשר הבורא מפאס אותו יחיישו כל מעשיו בתלית הוישר.

מקור החיים והחיות, להניע משגשג אל כל האברים הרגום וכל החיים. והיה אומר, פי הוא צריך אל הציננים, שיחיהו לו כמו צופים לשמור אותו מקל הזקן, ואזנים לשמוע הקול, ואף להריח ושיצא משגשג עשן מריאה וקנים בו אויר וך נסוג, ופה לאכל ולשתות ולטעום ולדבר. והיה אומר, צריך להיות בפה שנים לשחן הפאקל, מקצתו מתודות לחמוך, ואחתו ששוחות לקחיש ולרבה קטן הפאקל, והלשון לדבר ולהפוך הפאקל, פי פהויתו שרי, או יהיה פתוש ושחון עד אשר דק, עד יקל על החד לקלוע אותו. והיה אומר, פי היה צריך להיות הראש בעצם חזק ואמיר ונבוג, כדי שיהיה לקצו חזק על הפה, שהוא מעון הנפש. ועוד מלבד עצם הראש יאמר, פי היה צריך להיות שער על הראש, לקבל יקנס הקר בחוכו, פי עצם הראש לא יוכל לדחות מן הפה פי אם חזק גוף בחוכו, כמו הפאח אמן שנופלה על הראש, אכל חזק הקר והחם והדומה לו,

דברי יוסף

מקור החיים - כי ע"י פעולה הלב ששוחות - הם השוחות בצדי הפה תיחנן תנועת הדם בגוף, והוה תלוי כל ובאחריו, ולהשוך המאכל - לעור חיות האדם, צופים - הדואים לשרחן בשחינת האוכל ובלילעתו, ונפוג - ומבחינים מבעוד טועד בכל פגע וסכנה ומאשרים לאדם להתגונן מבעוד מועד. והוה אומר, וכל פעולות הדעת אשר ושיצא ממנו עשן הריאה - הם העלים באדם מקורם כמות, כמו המחשבה שנקראים דר'חמות החימון. אויר נך שנקראים דר'חמות החימון. אויר חז. וטוב - הוא החשן שנוצא באיר חז. ויוק לשח האדם, פי אם חזק גוף מחודדות - הם הניצים שבקדמת הפה. כמותו - גוף שדומה לעצם כחן אגן.

והנהמה קפני אשר נקשה מן העפר, ומקשקשה לארץ ותלך כפופה לעור היה אומר, פי הוא צריך אל הקבד להשיל הפאקל ולהפכו לדם להשקות לגוף, ולהיות נקשקים מן הקבד גידים, ומשחח'גים. והוה קמו תמצלות הולכות בקל אבר פאקרי הגוף להיות פתם מצבר הקים אל קל הגוף. והיה אומר, פי הוא צריך להיות לו ריאה מתחפת בקנפיה על הלב לקבל ישח'ה פרב עשן מתקיימת, וידעה. והיה אומר, פי הוא צריך אל הלב להיות לו

דברי יוסף

עמה את הגוף, וכמו רבינו יונה ז"ל למעלה. והנהמה אשר נפשה מן העפר בשע"ת יס"ב ו"א ולא ואל איש לומר כי ויה מתמסק מפ"י שלמה המלך על נשמת האדם אם מעלה למעלה כי הנה כחוב ויסל"ה ו"הרות מושג אל האלקים אשר נמנה" וכי ונמבאר בחורה כי נשמת האדם עליונית וכי ועל נשמת האדם כחוב ויסו באפיו נשמת חיים, על כן מעלה נשמת האדם כמות הגוף למעלה כי כל הדברים שבים אל שרשם וכו'. ויחיד לנו רבינו המחבר, שגם בהיות הנשמה בגוף נכנסת היא לעליונים וכו' היא מושבת לכחן מעלה ועל ידי כך פרימה היא את כל הגוף להיות בקומה זקופה משאי"כ החיות והבהמות שנששם מן הארץ וע"כ פניהם לארץ, ואשר לשרש, שהגוף נברא מלכתחילה בקומה זקופה כדי להראות לאדם שיש בו נשמה אלקים שריא מן העליונים, והיא נמשכת

פל ומוס. והיה אומר. פי האדם צריך להיות לו ראש קטן ונגוף רחב. פי העשן והמלגצים והשתננים והתרכים הם כמו פנין השגדל אשר על פני ופיו הארץ. ועל פן צריך להיות רחב. וראש האדם חזקה וזכה להלכות אשר פראש השגדל. ועל פן הוא דק ומצר. והרגלים הם כמו העמודים עליהם יעמוד הכנין. והיה אומר. פי היה צריך להלכות כבשן אצטוקא. שמתנה ומשמה. והיה אומר. פי צריך להלכות כבשן אצטוקא. שמתנה כמו שכן קטן לקבל העשמה והמשמה. ושמהוה לה שני פיות. אחד לקבלה לקבל. ואחד לקבלה דוחה הרפשים והשקרים הנפארים. וכדומה להן ענגלים רבים בכריאת אברי הגוף. אשר כל משקל ידיו פו בו חוח ראוי לחיות - ראש קטן - יחסית לגוף וגוף רחב - ומציאותו של עוה"ז הוא כבד ועל כבדו זו נאמר ידעוהו בני מעולדו ב' נאמר ידעוהו ידעוהו לפיכך וידעוהו בני מעולדו ב' דדוקא מנהו זו. או דין מרפס הלוה יכול ראשית להעל לעולה וכו' ואין זה באמת אצטוקא - הקנה. לקבל - לוחה וזכרים בצורה והנהיגות לפיכך. ואין זה להשיג את זה. והוא מסודות הנהיגה ומפלאות כל יוכל. אבל אחרי שנוכחה כבר ה'כמה' לנפש. אז מבינים ורואים כבר שכן צריך נאמן

דברי יוסף

לשון ל' נ

אשר כל משקל ידיו פו בו חוח ראוי לחיות - ראש קטן - יחסית לגוף וגוף רחב - ומציאותו של עוה"ז הוא כבד ועל כבדו זו נאמר ידעוהו ידעוהו לפיכך וידעוהו בני מעולדו ב' דדוקא מנהו זו. או דין מרפס הלוה יכול ראשית להעל לעולה וכו' ואין זה באמת אצטוקא - הקנה. לקבל - לוחה וזכרים בצורה והנהיגות לפיכך. ואין זה להשיג את זה. והוא מסודות הנהיגה ומפלאות כל יוכל. אבל אחרי שנוכחה כבר ה'כמה' לנפש. אז מבינים ורואים כבר שכן צריך נאמן

לחיות. והוא נבדל כמו שכל בספר הישר ל"ח שער א' שאחרי שכבר כרא הנבואה יזי בראח ורובל ודומים רואים ומבינים שכן צריכה הנביאה לחיות כפי מכוונתה זו. כו היא בסוד העל שבהיום כבר רואים כולם שהצדק"ה הוא כנת המשי וכו' שם המשי ומשי היא דהא

לא יקבעוהו פי אם השער. ועל פן היה צריך לו לחפם אותו מן הקר. ולהגן עליו מן החם. והיה אומר. פי היה צריך להיות לו עיניים להורות לו הדרגים. והיה אומר. פי היה צריך לעצמנים להגן על העיניים מפני גזוק ואבק ורעם. וכל שכן בעת השירה. פי אלו לא היו לו עצמנים. לא יוכל לישון. וגם אם יישן הנה כל דבר פזיזק להם. ויפול עליהם אבקי. או יפגמו שם רקשים או וכובים. והיה אומר. פי היה צריך להיות העיניים כמרום הגוף. כדי להשקיקה על כל דבר ולשבור הגוף. כמו העופה שאצורה להיות עומד כמרום העיר. פן העינים כמרום הגוף. והיה אומר. פי הוא צריך לקחת ולקחת פתח העצמות פתח העסקים והמלאכות. והיה אומר. פי אצבעות היד צריכות אצטרנים. מפני רב המלאכות והעסקים אשר יתעסקו בהן בני אדם וכל שכן האלמונים. ולולא האצטרנים. היה מתאבל הנפשו פרב המלאכה. אך האצטרנים הם לקחו ולקשעו על הנפשו לחזק אותו

דברי יוסף

לא ימנעו - העצם של הראש. היה חזק יפריעהו. וגם אם יישן - עיי צריך לו - לשער. ולהגן עליו מן החום שיחשיך את המקום או כלילה. ומשים - פי השער מבודד את המוח מהשפעת או זכובים - ויזקו לעיניים שפאת האקלים החיצוני. עינים להורות לו עדינותם והגישותם כי אינם מבוטח - חדרכים - כלומר. מלכד המועלת בעור המגן עליהם. במרום הגוף - שהוכיז לעיל לשבור אותו מן המניעים. מנבנהו. כמרום העיר - על המגדל או גוק ואבק ורעם - המצויים בדרכים. על מקום גבוה בהחמת העיר. האומנים - וכל שבעת השינה - שנתחות לו בעלי המלאכה. מתאכל - נאכל. בדרב העפעפיים. לא יוכל לישון - כי האור המלאכה - מעשיית חובה מלאכה.

ד וכל מי שיקבל וכו' מנה"פ' אלו עובדין גסה דברים נאמרו בעם הארץ אין מוסרין להם עדות ואין מקבלין עדות וכבר כתבתי רח"ה בע"ה קמס שלא הוכרזה חוקתו וכיון שאינו ראוי להעיד נאמל הדיון שקבלו מילתא ממון שלא כדון ואם יבא לדיון קבלת עדות ממקום אחר לדין שיעד מי הם מקבלי העדות דלע"ג דק"ל לא תישקין לנ"ל עובדין וכו' דינא בתר די דינא לא בדיקי הי"מ כי דיוא לדעו וכדרי אבא אם מקבלי העדות עמי הארץ פשיטא דלון קבלתם ללוס כי שמה קבלו עדות ע"ה כמות ולכן לדין שלא ימועד על כל קבלת עדות שמה לא פשו יבטח טעמה עד שיקוד על הדבר. והלכתי בה לפי שראיתי בני אדם עובדין וכו'.

ה קדושת מע"ט כרבי יוסי וסוגר רבנו דנחמיה מירי בע"ה שיש לו דרך חרף ומולת אבן אינו לא נמקרה ולא נמסות ומפסיח מירי כמסות ע"ה נסמתי הוא דלמיה לא נמקרה ולא נמסות ולא בדרך חרף:

ה וכן הבוויין וכו' ואוכלים בשוק בפני כל העם. ספ"ק דקדושין (דף מ"ט) ח"ר האולב בשוק הרי זה דומה ללנב וי"א פסול לגדות אמר רב חדי בר אבין הלכה כ"ה וכתבו נמוס' דדוקא אוכל פה פסול אבל לא אוכל פירות ח"י ל"ג פה ל"ג פירות ח"ה אם חוטף ואוכל הוא דמיסקיל ובגון שאין בו שיה פסוטה או שאינו מקסיד עליו דלוי לא תישקין לי משום גול והכתיבם מה הא דלמרינן בירושלמי ר"ש ברבי היה חילב בעות מויה ר"מ (אמר לו) אין שנה לסלמד לאסול בשוק משמע דלאחר אין קפידא והיינו באוכל פירות או בשוק חוטף וא"ה"ה אין שנה למ"ח ורבינו קמס דבריו ואין בהם הכרה ח"י שדינו כסוד דהא דלמרינן פסול לעדות היינו באוכל בשוק כל העם אבל אם אוכל בשוק שאין בו רוב עם אלא קהה עובדים ושכס לא מיסקיל מע"ט והינו הכי דירושלמי ו"מ ח"י שנה למ"ח: ובגון אלו שהולכים וכו' ומכלל אלו האוכלים וכו'. סנה"ד פרק זה גזיר (דף כ"ו) אמר ר"י אוכלי *דקקא של הפסחים בפרהסיא לעדות והוא דלמסר ליה לאומריי לנגעה ומנדי נפשיה:

ו מה בין וכו'. אם ח"ר אלוהד כולן פי' כל הפסולין לעדות לדין הכרה כג"ד ואסקנא דה"מ פסולין דרנן אבל פסולין דלמרינא לא בעו הכרה: ז עד אחד נאמן וכו'. אימא דבוכי כונא: שהרי רשע בעבירה ששחט וכו'. פ"ק דמולין ומתבאר דברי רבנו פ"ד מהלכות שחיטה: אבל החשוד וכו'. פ"ה דבכורות (דף ל"ה). פלוגתא ושטתו בפרק בתרא דיומא (דף ע"ח). אין הלכה כר"מ דלמך הסוד נדבר לא דנו ולא מירדו אלא כרשב"ג דלמך הוא על של חבירו ואינו נאמן על של עממו והכי אמרינן ברש"י מליעא וכתב דוכי חוקה אין אדם חוטף ולא לו: ח וכתב הראב"ד לפיכך וכו' ח"ה זה אינו כן וכו'. ואני אומר דמה שהביא הראב"ד והעמיק מ"פ דדמאי ח"י ענין לנרון שלנו דהסם על של עממו הוא ח"י נאמן עליו ח"ה נכבד כלכד משום דלימא שנה על ע"ה ולא נמכוין אלא מקיפא דהסיא דנסיים בה לא מלאו אמר לו אחר שאינו נאמן על המעשרות מעושרין הם אוכל על פיו חסכה מולאי שנה לא יאכל עד שיעשה ויהי ככא * (בגמרא אוכל דבר אחר ויכ"ש" מקבלי דקקא מן העבו"ס ומוכרת הוא כמ"ש התוספות סו:)

ה וכן הבוויין פסולין לעדות וכו'. ספ"ק דקדושין מ"ד האולב בשוק דומה ללנב וי"א פסול לעדות אמר רב חדי בר אבין הלכה כ"ה וכתבו נמוס' דדוקא אוכל פה פסול אבל לא אוכל פירות ח"י ל"ג פה ל"ג פירות ח"ה אם חוטף ואוכל הוא דמיסקיל ובגון שאין בו שיה פסוטה או שאינו מקסיד עליו דלוי לא תישקין לי משום גול והכתיבם מה הא דלמרינן בירושלמי ר"ש ברבי היה חילב בעות מויה ר"מ (אמר לו) אין שנה לסלמד לאסול בשוק משמע דלאחר אין קפידא והיינו באוכל פירות או בשוק חוטף וא"ה"ה אין שנה למ"ח ורבינו קמס דבריו ואין בהם הכרה ח"י שדינו כסוד דהא דלמרינן פסול לעדות היינו באוכל בשוק כל העם אבל אם אוכל בשוק שאין בו רוב עם אלא קהה עובדים ושכס לא מיסקיל מע"ט והינו הכי דירושלמי ו"מ ח"י שנה למ"ח: ובגון אלו שהולכים וכו' ומכלל אלו האוכלים וכו'. סנה"ד פרק זה גזיר (דף כ"ו) אמר ר"י אוכלי *דקקא של הפסחים בפרהסיא לעדות והוא דלמסר ליה לאומריי לנגעה ומנדי נפשיה:

ז מה בין פסול לעדות וכו'. אם הוא ממנהג דהוה חתמי עלה חרי גולמי סבר רב פסח בר שמואל לנכסורה דהא לא תחזיקו עליהו ח"ל רבא נהי דנעתינ הכרה בגון לדינן בגון דלמרינא מי לא חזקה אלא דלמסר לאומריי ובכתיב הכרה ולפיכך מכתוין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות כדי שימנעו כל העם: ז עד אחד נאמן באיסורין וכו'. הכי אימא בשחיטה חולין דומער לדינא אחר לא הוה עומד לכל המורה כולה: אבל החשוד על הדבר וכו'. כ"ס שנועט הדיינים וכמה דוכי אמרינן אין אדם חוטף ולא לו. ו"ה"ה ח"י מן פי' עד כמה נכבדות התשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו חו היא עיקר השגמה של הראב"ד ו"ל וכו' ושיב עליה פי"ב מה"ל מעשר. והע"ה רבינו דקר ממני ר"מ היא דלמך התשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו ולא קי"ל כדומיה חסו מה שכתבתי בס פלוגתא דר"מ ורשב"ג וספק תלמודא לנכסא כרשב"ג דלמך ואמן הוא על של חבירו ואינו נאמן על של עממו הליכך הך קהמא ר"פ' עד כמה ר"מ היא ולא קי"ל כדומיה וכן מה שכתבתי בירושלמי ועד לתר מי מרינן וכו' ח"ה"ה ד"מ ספ"ק ומנדי לאוקומי ככ"ש ולא קי"ל הכי ומה שהקשה דלענין מקול חסו נכסור שהוא קמס קבעו הלכה כרשב"ג אין ו' השגה לרבינו דכסם קבעו הלכה כר"מ ר"מ כרש"י דלמך כל המעשר על הדבר לא דנו ולא מעידו ח"י ח"ה חוטף ולא לו והכי משמע בירושלמי דמאי פי"ב דגוסקין החס נכנס לעיר ואינו

ה השנת הראב"ד לפיכך החשוד על דבר יש לו לדין בו ולהעיד בו לאחרים. חוקה אין אדם חוטף אחר שיהיה אחרים. כיצד נאמן עם הארץ לומר פירות פלוני מתוקנים הם. ונאמן הנחשד למכור בשר בכור לומר בשר זה שמוכר

פ"א ו והפסול מדבריהם עריך הברות. הוטל שכל להעיד חף שאין סיכוי כי אם מדרגת לא בעי הכחה כ"כ הר"ן בפ"ג הל"ה מקדש וירושלמי ז"ל נחמוסי סם רובו היטב בדבריהם נגדה להם חולקת על פניהם הרא"ה שהביא נרן (ח"ה כ"ה) פי' ל"ר מבי"ח דלאומו עדות לא בשען הכחה ודוק (ח"ה עין בפרק לעיל פי"ד מה"ל מלה ומה הלכה ו'). כ"ן

ה וכל מי שיקבל עדות ע"ה בו' עד ע"ה הרשעים. בפסחים פ' אלו עובדין (דף מ"ט): ה וכן הבוויין פסולין בו' עד מקפידים על עדות שקר. ספ"ק דקדושין (דף מ"ט): ה ובבב"א אלו האוכלים בו' עד פסולין מדבריהם. נמנהדרין סנה"ד גזיר: ז עד אחד נאמן באיסורין בו' עד אבל נאמן על של אחרים. במולין פי"ק (דף ג') ופרק זה ערפלות: ח לפיכך החשוד על הדבר יש לו לדין בו' עד אחד נאמן באיסורין וכו'.

משנה למלך

לחם משנה

פ"א ו והפסול מדבריהם עריך הברות. הוטל שכל להעיד חף שאין סיכוי כי אם מדרגת לא בעי הכחה כ"כ הר"ן בפ"ג הל"ה מקדש וירושלמי ז"ל נחמוסי סם רובו היטב בדבריהם נגדה להם חולקת על פניהם הרא"ה שהביא נרן (ח"ה כ"ה) פי' ל"ר מבי"ח דלאומו עדות לא בשען הכחה ודוק (ח"ה עין בפרק לעיל פי"ד מה"ל מלה ומה הלכה ו'). כ"ן

ה וכל מי שיקבל עדות ע"ה בו' עד ע"ה הרשעים. בפסחים פ' אלו עובדין (דף מ"ט): ה וכן הבוויין פסולין בו' עד מקפידים על עדות שקר. ספ"ק דקדושין (דף מ"ט): ה ובבב"א אלו האוכלים בו' עד פסולין מדבריהם. נמנהדרין סנה"ד גזיר: ז עד אחד נאמן באיסורין בו' עד אבל נאמן על של אחרים. במולין פי"ק (דף ג') ופרק זה ערפלות: ח לפיכך החשוד על הדבר יש לו לדין בו' עד אחד נאמן באיסורין וכו'.

מגדל עוז

הנהגות בייטוביות

ה וכל מי שיקבל עדות ע"ה בו' עד ע"ה הרשעים. בפסחים פ' אלו עובדין (דף מ"ט): ה וכן הבוויין פסולין בו' עד מקפידים על עדות שקר. ספ"ק דקדושין (דף מ"ט): ה ובבב"א אלו האוכלים בו' עד פסולין מדבריהם. נמנהדרין סנה"ד גזיר: ז עד אחד נאמן באיסורין בו' עד אבל נאמן על של אחרים. במולין פי"ק (דף ג') ופרק זה ערפלות: ח לפיכך החשוד על הדבר יש לו לדין בו' עד אחד נאמן באיסורין וכו'.

ה וכל מי שיקבל עדות ע"ה בו' עד ע"ה הרשעים. בפסחים פ' אלו עובדין (דף מ"ט): ה וכן הבוויין פסולין בו' עד מקפידים על עדות שקר. ספ"ק דקדושין (דף מ"ט): ה ובבב"א אלו האוכלים בו' עד פסולין מדבריהם. נמנהדרין סנה"ד גזיר: ז עד אחד נאמן באיסורין בו' עד אבל נאמן על של אחרים. במולין פי"ק (דף ג') ופרק זה ערפלות: ח לפיכך החשוד על הדבר יש לו לדין בו' עד אחד נאמן באיסורין וכו'.

Keller, Gaston

משנת רבי אהרן

ראשית חכמה, שעל טוב, וחוכמת חיים

מאמרים ושקזות מוסר,

תוכם רצוף רוח דעת ויראת ה', רוח עצה וגבורה

מאת

רבנו הגדול שר מחנה רבו של ישראל

מרו הגאון רבי אהרן קטלר יצוקלקאה

חלק ראשון

בהוצאת

בית מדרש גבוה לייקוואוד • מכון ירושלים

ירושלים תשמ"ב

73

בנים אתם לה' אלקיכם — לא תתורודו
— הבה עזר ואויב פיבד לחיבת המשיב —

7c

א) בנים אתם לה' אלקיכם לא תתורודו ולא תשיבו קרחה בן עינים למי (ברם ייז, א), וברם רשיי לפי שאם בניו של מקום ואחם ורואים לחיות נאים ולא גודים ומקורחם ואמר חורה הקרחה ותורדה, ותחבבה לחיב על כל קרחה וקרחה ועל כל שריטה ושריטה (מסות כ. א), שלא כשיאמר איטורים, וכל כך לפי, לפי שאחם בנים למקום ורואים להיות נאים והיינו שמלבד שורה כבוד של מקום, וידי זה גם מצד החשיבות הגדולה שלם בעצמם. והנה כשכתבה החורה בנים אתם, אין זו מליצה אלא בדיעה בנים ממש, באמת שייכות רחם ובאותה אכרה של בנים, ומדרגה נוראה כגון זו יש לכל בן ירחאל והיא מחייבת את כללות התנתות, שחיי את חייב אתם כשישאל להיות נאה ולא גודד ומקורח, שאיבך שחייב הוא להיות רחוק מנפלים ורחוקים ונתינים המנוגים בעצמותם.

ובקרא שלאחרי נאמר עוד: כי עם קודם אתה וגו' וכו' בזה הי' קרחה לו לעם סגולה וגו', שעד כהן היא מדונתו של עם מיראלי, בנים למקום — חכב אתם שזכרא בעלם חכבים יסראל שזכרא בנים למקום. — עם קודם ועם סגולה, ומי'ס בדרך כלל אין האדם מכלר חשיבותו הגוראה והוא ככיר את עצמו אך מצד המחויבות שבו, כי קרוב הוא לזה מצד חוסלו והגלו מלפנתו — עיר פרא אתם יחלו, כי צר לו האדם רע מנעוריו — וממילא הוא שוחח ונבוח בעירי עצמי, ועי' כך הוא באמת הולך ומתסמן, ומדונת עביר שאינו יודע בעשרו ומפילא אינו כשחשבם בו והיי' הוא באמת נכחי לכל זכר, חייב אתם להמנות ולהפיר החשיבות הגדולה שיש בו בעצמותו וכמה שמתחם בו במחל עם הכרתו בחשיבותו זו, וכל כמה שמרבה בגורלה זו כי מתרבה גודלה בו חשיבותו, והנה גודל דעקרי לחיקון המשיבם יהיו מכל, שהיי' מצד הכרה חשיבותו לעולם יחשוב בדעתו אם פעולה כזו ראוייה לו הנהגה לו, ומנע מכל משיבה ופכל התנהגות שאינה לפי כבוד חשיבותו, שהיי' בנים אתם וגו' ראויים אתם להיות נאים ומכ"ס מי שיוסיס בחרותו הי' והיי' הוא כעון חובתים שיש להם אחריה מיוחדת בלאין תניל, וגם עשה דקדושים יחיי, וכל מי שקדושתו יחידה בעבודת הים ומקריב את לחמו יחי' בעוהו ביומה, ומכ"ס בו תורה המוסק בחרותו חסיד, הי' הוא ילד שישועים של הקב"ה, כמה הוא צריך לקרוא נאה ולשמור את עצמו מבישיים מגונים, ונבפרס שבני אתם ומתחבבים בהנהגות, ומספכים לחמם ומרדנות במי שגודל מהם — עד כמה זה מחייב אותו שתהיה תנהגותו נאה ורחוקה מהכליה מכל כיעור ונגנות.

ב) וכאמת כל עצמותו של אתם, ומדרגתו בעצם, היא לפי הכרתו בעצמו, ואמר חז"ל (קדושין ג. ב) האוכל בשיק פמול לעדות, וכן נמסל ברכיב'ס (עדות ס"ד"א הי"ח) שהנחויים מסולים לעדות, ולכאורה, מדוע יסמל לעדות אם אינו מקפיד על כבודו, מלא אשיר זמיים יד בו ידאת שמים ולא ישיק בעדותו, וחויבו דרכיו שיהיו כיוו בעצמו אי'א להאמינו בלא חשבה, כי העיקר במאמנות העד הוא ההרגש של, יאי, אעשה דבר מנהג כזה ואעיד שקר

